

Spenningsfeltet mellom magefølelse og handling

En kvalitativ studie om barnehagelæreres erfaringer fra arbeidet med bekymring for om barn som blir utsatt for omsorgssvikt i

SIGRID ÅSELLE BYKLUM

VEILEDER

Lisbeth Ljosdal Skreland

Universitetet i Agder, 2022

Fakultet for humaniora og pedagogikk

Institutt for spesialpedagogikk

Master

Forord

Nå var det min tur! Etter å ha fullført masterprogrammet i spesialpedagogikk står jeg til slutt ved veis ende. To spennende og lærerike år er snart over. Det har ikke vært en enkel prosess å skrive en masteroppgave, det siste året har bestått av både frustrasjon og utallige søvnløse netter, men jeg sitter også igjen med stolthet og takknemmelighet for all støtten jeg har mottatt gjennom denne prosessen.

Jeg vil først og fremst takke de fem barnehagelærerne som deltok som informanter i studien – uten dere hadde det ikke vært mulig å skrive denne masteroppgaven. Takk for at dere satte av tid til meg i en ellers travel hverdag. Takk for jobben dere gjør i barnehagene, og for at dere har gitt meg et innblikk i deres kunnskapsrike univers med rikelige erfaringer fra praksis.

Min veileder, Lisbeth Ljosdal Skreland – takk for at du har hjulpet meg gjennom denne prosessen. Takk for tålmodigheten du har gitt meg, og ikke minst for beroligende ord og trygghet når hode har stått i kok.

Jeg vil også takke mine medstudenter for mange faglige og gode diskusjoner, kunnskapsdeling og morsomme stunder både på campus, og utenfor. Dere har virkelig lært meg at vennskap, raushet og fellesskap er essensielt i enhver både faglig og personlig læringsprosess. Jeg ønsker spesielt å takke min medstudent Stefka Taneva for oppmuntring, engasjement og timevis av diskusjoner til alle døgnets tider. Takk for tilbakemeldinger og takk for at du har hjulpet meg med å holde motet oppe gjennom disse årene!

For øvrig vil jeg også takke familie og venner for tålmodighet og forståelse. Spesielt under siste del av masterstudie hvor så og si det meste av sosiale sammenkomster og tilstelninger er blitt satt på vent. Jobben er gjort, og jeg er nå klar for å vende tilbake til «det virkelige liv»!

Evje, november 2022

Sigrd Åselle Byklum

Sammendrag

Til tross for at omsorgssvikt mot barn har fått mye oppmerksomhet de siste årene, blir det fortsatt ansett som et stort folkehelseproblem (Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet, 2014-2017). *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* legger føringer for at personalet skal ha et bevisst forhold til at barn utsettes for vold, overgrep og omsorgssvikt, i tillegg til å vite hvordan det skal forebygges og oppdages (Kunnskapsdepartementet, 2017). For at personalet i barnehagen skal være i stand til å oppdage barn som blir utsatt for omsorgssvikt, samt handle ved bekymring krever det kunnskap om tegn og signaler på omsorgssvikt, samt mot og vilje til å gjøre noe med det de ser (Killén, 2021).

Studien baserer seg på følgende problemstilling: *Hvilke erfaringer har barnehagelærere fra arbeidet med bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet?* For å besvare denne, ble det gjennomført fem individuelle, kvalitative forskningsintervjuer med barnehagelærere fra fem forskjellige barnehager i Agder-fylket. Studiens tema og formål har lagt føringer for at en hermeneutisk tilnærming er benyttet som utgangspunkt for datanalysen, mens selve analyseprosessen er utført ved bruk av tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006; Kvale & Brinkmann, 2015). Basert på den tematiske analysen ble følgende to hovedtemaer utformet samt revidert som forskningsspørsmål: 1) Refleksjoner rundt hva som skaper bekymring og 2) Handlinger ved bekymring.

Studiens funn viser i korte trekk at barnehagelærerne oppfatter bekymringer på et kroppslig og følelsesmessig nivå som et resultat av kunnskap og lengre erfaring. Barnehagelærerne virker å være bevisste på omsorgssviktens vide forståelse, og er opptatte av å ikke avgrense bekymringer til enkelttegn rundt barn og foreldre. Kompleksiteten i arbeidet virker å oppstå når barnehagelærerne kjenner på en uro, men er usikre på om det er grunnlag nok til å utløse meldeplikten, hvorav belastningen på foreldre fremstår som en påvirkende faktor i denne vurderingen. Veien fra når en bekymring oppstår til den legger grunnlag for videre undersøkning anses som kort, og barnehagelærerne uttrykker et behov for å raskt innhente mer informasjon om barnet blant annet gjennom observasjon samt forhøre seg med kollegaer om det har samme forståelse av barnets omsorgssituasjon. Som grunnlag for å bekrefte eller avkrefte egen uro anses foreldresamarbeidet som sentralt. Studien belyser at viktigste barnehagelærerne gjør i arbeidet er å våge å spørre barna om deres hjemmesituasjon, likevel tyder funnene på behovet for styrke kompetansen rundt samtaler med barn ved bekymring.

Abstract

Despite that neglect against children has received a lot of attention in recent years it is still considered a major public health problem (Barne- likestillings- og inkluderingsdepartementet, 2014-2017). The Framework Plan for Kindergartens lays down guidelines for the kindergarten staff to have a conscious awareness to children being exposed to violence, abuse and neglect, in addition to knowing how to prevent and detect it (Kunnskapsdepartementet, 2017). For the kindergarten teachers to detect children who are exposed to neglect, as well as to act when concerned, it requires knowledge of signs and signals, as well as courage and the will to do something about what they see (Killén, 2021).

The study is based on the following problem: What experiences do kindergarten teachers have from working with concerns about whether children are exposed to neglect at home? To answer this, five individual, qualitative research interviews were conducted with kindergarten teachers from five different kindergartens in the Agder-county. Based on the study's theme and purpose, a hermeneutic approach forms the basis of the data analysis, while the analysis process itself is carried out using thematic analysis (Braun & Clarke, 2006; Kvale & Brinkmann, 2015). Based on the thematic analysis, the following two main themes were designed: 1) Reflections on what causes concern and 2) Actions when a concern arises.

The most important findings in this study shows that the kindergarten teachers perceive concerns on a physical and emotional level. The kindergarten teachers seem to be aware of the broad understanding of neglect and are careful not to limit the concerns to individual signs around children and parents. The complexity of the work seems to arise when the kindergarten teachers sense an uneasiness but are unsure whether there is sufficient basis to trigger the obligation to report, of which the burden on parents appears as an influencing factor in this assessment. The path from when a concern arises until it forms the basis for further investigation is considered short, and the kindergarten teachers express a need to quickly obtain more information about the child, for example through observation and to inquire with colleagues whether they have the same understanding of the child's care situation. Parental cooperation is considered essential as a basis for examining the uneasiness. The study highlights that the most important thing the kindergarten teachers do is to ask the children about their home situation, yet the findings point to the need to strengthen competence around conversations with children in case of concern.

Innholdsfortegnelse

1 Innledning	1
1.1 Temaets aktualitet og tidligere forskning.....	2
1.2 Studiens formål, problemstilling og avgrensning	4
1.3 Oppgavens oppbygging.....	5
2 Teoretisk og forskningsbasert rammeverk	6
2.1 Omsorgssvikt mot barn	6
2.1.1 Omfang og konsekvenser av omsorgssvikt	8
2.1.2 Tegn og symptomer på omsorgssvikt	8
2.2 Barnehagelærernes rolle i oppdagingen av omsorgssvikt mot barn.....	10
2.2.1 Lovverk og føringer	10
2.2.2 Barnehagelærernes kompetanse.....	11
2.2.3 Fortolkninger og overlevelsesstrategier.....	12
2.3 Handling ved bekymring	13
2.3.1 Internt og eksternt samarbeid.....	13
2.3.2 Foreldresamarbeid	14
2.3.3 Utforskende samtale med barn	15
3 Metode	17
3.1 Vitenskapelig ståsted.....	17
3.2 Kvalitativ forskningsmetode	18
3.2.1 Semistrukturert intervju	18
3.3 Utvalg og rekruttering	19
3.4 Datainnsamling.....	20
3.4.1 Intervjuguide.....	20
3.4.2 Gjennomføring av intervjuer	21
3.5 Transkribering	22
3.6 Analyse.....	23
3.6.1 Hermeneutisk tilnærming og forforståelse	23
3.6.2 Tematisk analyse.....	24
3.7 Kvalitetssikring i forskningsarbeidet	26
3.8 Etske betraktninger.....	29
4 Presentasjon av funn	30
4.1 Refleksjoner rundt hva som skaper en bekymring	30
4.1.1 Å oppfatte noe som skiller seg ut.....	30
4.1.2 Meldeplikt versus mer kjøtt på beinet.....	33
4.2 Handlinger ved bekymring.....	35

4.2.1	Å dele uroen med andre	35
4.2.2	Foreldresamarbeid	36
4.2.3	Samtale med barn.....	38
5	Diskusjon	40
5.1	Refleksjoner rundt hva som skaper en bekymring.....	40
5.2	Handlinger ved bekymring.....	45
6	Avslutning.....	49
6.1	Studiens begrensninger, styrker og videre forskning	51
	Litteraturliste	53
	Vedlegg 1: Informasjonsskriv.....	59
	Vedlegg 2: Intervjuguide.....	62
	Vedlegg 3: Prosjektgodkjenning fra NSD (nr.1).....	64
	Vedlegg 4: Prosjektgodkjenning fra NSD (nr.2).....	66

1 Innledning

I regjeringens tiltaksplan *En god barndom varer livet ut* (Barne-, likestilling og inkluderingsdepartementet, 2014-2017) legges det frem at barns rettigheter har store fremskritt de siste årene, men at vold, overgrep og omsorgssvikt likevel anses som et betydelig samfunns- og folkehelseproblem. Forskning viser at omsorgssvikt kan medføre store og potensielt livslange konsekvenser for barn (Copeland & Shanahan et al., 2018), i tillegg til å øke sannsynligheten for mentale og somatiske helseproblemer videre i livet (Paul & Ortin, 2017). Det er derfor avgjørende at man oppdager og kartlegger risikofaktorer hos barnet og i barnets omsorgsmiljø så tidlig som mulig for å unngå at barn skal få livsvarige skader (Barne-, ungdoms-, og inkluderingsdepartementet, 2014-2017). En sentral arena for oppdagingen av omsorgssvikt mot barn er barnehagen. Ifølge statistisk sentralbyrå går 93,4 % av barn mellom 1-5 år i barnehagen (SSB, 2020). Dette innebærer at barnehagen møter omtrentlig alle barn i Norge, inkludert de mest sårbare. I *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* presiseres det at personalets nære kontakt med barn og foreldre plasserer dem i en sentral posisjon til å innhente informasjon og barns livs- og omsorgssituasjon (Kunnskapsdepartementet, 2017). Føringene indikerer at personalet skal være bevisste på at barn kan bli utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt, i tillegg til å vite hvordan dette kan forebygges og oppdages (Kunnskapsdepartementet, 2017).

De ansatte som jobber i barnehagene har en lovpålagt plikt om å melde fra dersom det er grunn til å tro at en barn blir utsatt for vold, overgrep eller grov omsorgssvikt (Barnehageloven, 2005, §46). Samtidig viser en rekke faglitteratur og forskning at mennesker som jobber med barn kan være usikre på egen rolle i forbindelse med hvordan de skal gå frem når de blir bekymret for barn (Albæk et al., 2018; Steine et al., 2016; Killén, 2021). For at personalet i barnehagen skal være i stand til å oppdage barn som blir utsatt for omsorgssvikt, samt handle ved bekymring krever det kunnskap om tegn og signaler på omsorgssvikt, samt mot og vilje til å gjøre noe med det en ser (Killén, 2021). Når barn utsettes for omsorgssvikt kan de vise et symptom-bilde som er vanskelig å definere, og er derfor avhengig av fagpersoner kompetanse og økte bevissthet rundt hvordan svikten kan komme til syne (Killén, 2021). Både internasjonal og norsk forskning viser at barn venter lenge med å fortelle om vold, overgrep og omsorgssvikt (Augusti & Myhre, 2021; Steine et al., 2016), noe som underbygger viktigheten av barnehagelæreres kompetanse, samt trygghet til å melde ifra bekymringer til barneverntjenesten. I arbeidet rundt bekymringer er det avgjørende at

barnehagene har tydelige strukturer rundt hvordan skal handle når en bekymring forekommer samt at de er trygge på barnehagens rutiner rundt dette (Emilsen & Bratterud, 2020c). Dette innebærer også bevissthet rundt hvordan de skal formidle en bekymring til foreldre, samt å samtale med barn på en hensiktsmessig måte (Killén, 2021).

1.1 Temaets aktualitet og tidligere forskning

Omsorgssvikt har vært et aktuelt tema på dagorden i flere år. I 2017 kom regjeringen ut med utredningsrapporten *Svikt og Svik* som hadde som formål å undersøke om det var begått svikt i det offentlige tjenesteapparatets håndtering av barn som har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt (NOU 2017:12). Etter gjennomgangen av flere tusen dokumenter legger rapporten frem at systemsvikt ikke anses som dekkende nok, men at svikten betegnes som et direkte svik overfor barn. Eksempler på denne svikten kommer blant annet frem gjennom at tjenesteapparatene har oversett, feiltolket og unnlatt seg å reagere på barns atferd, symptomer og fysiske skader. Rapporten legger frem at det er stor variasjon i tjenestepersoners kompetanse på temaer som gjelder forebygging, avdekking og forhindring av vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt og at det anses som spesielt bekymringsverdig at kompetansen virker tilfeldig rundt disse temaene (NOU 2017:12). Videre kommer det frem i rapporten at en av utfordringene i arbeidet også omhandler at lovverkets formuleringer «grunn til å tro» når det gjelder å sende en bekymringsmelding er utydelig, og at fagpersoner er redde for å trå feil og ønsker derfor å være sikre i sin sak før de melder ifra. I rapporten *Hadde vi fått hjelp tidligere, hadde alt vært annerledes* av Barneombudet (2018) trekkes det frem at det er behov for mer teoretisk kunnskap om vold og overgrep, samt mer praktisk trening i samtale med barn rundt bekymringer.

I 2007 utførte Bratterud og Emilsen prosjektet *Små barns rett til beskyttelse* for å undersøke samarbeidet mellom barnehagen og barnevernstjenesten. Resultatene viser til at det er behov for å styrke samarbeidet mellom tjenestene, da det oppleves som svært mangelfullt. I tillegg kom det frem at det ikke virker som at barnehagepersonellet opplever manglende kompetanse knyttet til å identifisere tegnene på omsorgssvikt, men heller at det er utfordrende å vite når bekymringene anses som grunnlag nok til å utløse meldeplikten (Bratterud & Emilsen, 2007). Backe-Hansen (2009) utførte en kartleggingsstudie for å finne ut av hvorfor barnehagen har så lave meldetall til barnevernet. Studien synliggjør at det foreligger et ønske om å være sikre før

de barnehageansatte melder ifra, i tillegg til at vurderingen rundt meldeplikten er en lang prosess som fordrer bruken av profesjonelt skjønn (Backe-Hansen, 2009).

Erfaringer og opplevelser fra bekymring for om barn blir utsatt for vold, overgrep om omsorgssvikt har de senere årene tilført mer kompetanse på feltet. En studie utført av Schols et al. (2013) undersøkte hvordan helsepersonell og pedagoger identifiserer og håndterer saker gjeldene omsorgssvikt. Studien viser at magefølelsen gjennom intuisjon, er en viktigere årsak til hvordan barnehagelærerne handler og blir sett på som utgangspunktet for oppdagingen av omsorgssvikt. Studien poengterer også at pedagogenes intuisjon, derunder magefølelse utvikles gjennom deres tidligere erfaringer og at pedagogene uttrykker tillitt til den. Magefølelsen blir i studien presentert som viktigere for oppdagingen av omsorgssvikt enn de faktiske observerte tegnene, da den blir tatt på alvor og er handlingsførende (Schols et al., 2013). En studie utført av Albæk et al. (2018) undersøkte hvilke utfordringer fagpersoner står overfor i arbeidet med å oppdage barn som utsettes for omsorgssvikt. Følelsesmessige belastninger, tvil rundt egne evner og ferdigheter i samtale med barn, opplevelse av å svikte barna samt å bli hindret av stor arbeidsbelastning og dysfunksjonell struktur trekkes frem som utfordringer i arbeidet. Studien peker også på at systemet rundt fagpersoner er avgjørende når de står overfor komplekse og utfordrende situasjoner forbundet med bekymring for omsorgssvikt mot barn (Albæk et al., 2018). Doktoravhandlingen «*Bekymringsbarn blir til*» av Nilsen (2017) belyser hvordan bekymringer for barn utvikler seg i barnehagen med fokuset rettet mot hvordan tidlig innsats gjøres, hva det gjør og hvordan det er sosialt organisert. Avhandlingen viser til at hvordan barn blir ansett i en bekymringssituasjon er utfordrende å definere da forståelsen av hva som er bra for barnet og hva som anses som bekymringsfullt baserer seg på barnehagepersonellens egne oppfatninger av den norske middelklassefamilien, og i sammenheng med tilknytningsteori skaper denne forståelsen. Resultatene fra avhandlinger viser til at barnehageansatte virker opptatte av å ikke definere en bekymring for tidlig da forståelsen av hva som faller innenfor normalen er vid og motgangen til å stigmatisere familier er stor (Nilsen, 2017).

I Lehn (2009) sin masteroppgave undersøkte hun sentrale mønstre i barnehagelæreres bekymringer for barns omsorgssituasjon. Studien belyser hvordan opplevelsen av en dårlig magefølelse er det første signalene barnehagelæreren får når de blir bekymret, og viser til at denne forklares som en individuell fysisk reaksjon på at noe ikke stemmer rundt barn og foreldre. Hun presiserer at ansatte går gjennom en prosess hvor magefølelsen utvikler seg via

en konkret bekymring, til en bekymringer blir avklart eller flere tiltak settes inn. Det finnes i dag endel forskning og studier rettet mot barnehagen som en sentral arena for oppdagingen av omsorgssvikt mot barn, i tillegg til hvordan bekymringer oppstår og utvikler seg. Ut fra mitt synspunkt er det likevel et behov for å ytterligere undersøke barnehagelæreres erfaringer, opplevelser og refleksjoner rundt dette arbeidet, for å tilføye feltet en bredere forståelse av arbeidet rundt bekymring i barnehagen. I sin studie kartla Lehn (2009) veien fra en vond magefølelse til beslutning som en enhetlig prosess og forskningsdesignet besto av gruppeintervju. I denne studien tar jeg imidlertid utgangspunkt i den enkelte barnehagelærers forståelse og erfaring rundt fenomenet sett bort fra selve prosessen. Dette vil trolig kunne tilføye forskningsfeltet en ytterligere fenomenforståelse.

1.2 Studiens formål, problemstilling og avgrensning

Formålet med studien er å undersøke barnehagelæreres erfaringer fra arbeidet med bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt i barnehagen. Tittelen på studien er «Spenningsfeltet mellom magefølelse og handling» da studien tar sikte på å undersøke barnehagelæreres refleksjoner, forståelser og erfaringer fra hva som medfører bekymring og hvordan bekymringene utvikler seg til grunnlag for videre handling. «Spenningsfeltet» er hentet fra Børhaug og Bøe (2022) som beskriver barnehagelæreren i et pedagogisk spenningsfelt der forståelse av oppgaver, synet på barn, praktisk arbeid og overordnede vurderinger står i spenningen mellom strukturelle kvalitetskriterier. Problemstillingen som oppgaven skal besvare, lyder som følger:

Hvilke erfaringer har barnehagelærere fra arbeidet med bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet?

For å ytterligere presisere rammen for studien, samt avgrense omfanget, vil problemstillingen besvares gjennom to forskningsspørsmål:

- *Hvordan reflekterer barnehagelærere over hva som skaper en bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet?*
- *Hvordan handler barnehagelærerne når en bekymring oppstår?*

Det anses som relevant å begrunne hvorfor denne studien benytter seg av omsorgssvikt som et paraplybegrep, fremfor barnemishandling, vold eller overgrep. I den sammenheng støtter jeg meg på Killén (2021) som poengterer at ved å avgrense omsorgssvikt kun til mishandling og voldsbegrepet kan det være fare for at de mindre dramatiske, men like alvorlige formene for sviktende omsorg, kan bli oversett. Studien plasseres i en tidlig innsats perspektiv hvor sårbare barn må oppdages på et så tidlig tidspunkt som mulig for å unngå at utfordringer skal vokse og utvikle seg. Videre underbygges dette ved at det ikke er barnehagens oppgave å definere om det er snakk om omsorgssvikt, vold eller overgrep, men det er deres oppgave å vite hvordan det kan oppdages samt melde fra til barneverntjenesten om bekymringene (Kunnskapsdepartementet, 2017; Barnehageloven, 2005, §46). Bekymring i barnehagen kan på mange måter knyttes til oppdaging og forebygging av omsorgssvikt mot barn. Basert på oppgavens omfang belyses forebyggingsaspektet i mindre grad. Likevel ses i arbeidet med bekymringer i sammenheng med oppdagingen av omsorgssvikt.

1.3 Oppgavens oppbygging

Denne oppgaven er delt inn i seks kapitler. Første kapittel har inneholdt temaets aktualitet og tidligere forskning, i tillegg til en presentasjon av formål med studien, problemstilling og avgrensinger. Det andre kapitlet vil redegjør for studiens teoretiske og juridiske rammeverk. Teorien som studien er basert på deles inn i tre hoveddeler: 1) Omsorgssvikt mot barn, 2) Barnehagelærerens kompetanse, rolle og ansvarsområde, og 3) Handlingsaspektet rundt bekymring i barnehagen. I oppgavens tredje kapittel presenteres den metodiske tilnærmingen studien tar utgangspunkt i, samt generelle begrunnelser av valg og fremgangsmåter gjennom forskningsprosessen. I kapittel fire vil funn fra det analyserte datamaterialet bli presentert. Videre i oppgavens femte del drøftes innsamlet datamaterialet opp mot studiens teoretiske- og forskningsbaserte rammeverk, før det i studiens siste og sjette del vil bli gjort rede for studiens avslutning, forbeholdt svar på problemstilling og forskningsspørsmål samt studiens begrensninger og styrker.

2 Teoretisk og forskningsbasert rammeverk

2.1 Omsorgssvikt mot barn

Studiens overordnede tema handler om bekymring for om barn som blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet, og begrepets betydning og innhold anses derfor som nødvendig å klargjøre. Omsorgssvikt som begrep har ulike definisjoner, og kan derfor forstås som omfattende å definere. For å spesifisere studiens problemstilling knyttet til omsorgssvikt mot barn, benyttes World Health Organization (WHO, 2020) sin definisjon av det engelske ordet *child maltreatment*, direkte oversatt til barnemishandling. WHO (2020) definerer begrepet som all mishandling og forsømmelse som oppleves av barn under 18 år, og inkluderer alle former for psykisk og emosjonell svikt, seksuelle overgrep og ulike former for forsømmelse som på noen måte kan resultere i å skade barnets helse, liv, utvikling eller verdighet. Kari Killén har skrevet en doktorgrad innenfor omsorgssvikt og mishandling, og var i mange år forsker ved Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring (NOVA) samt har forsket på omsorgssvikt siden 1960-tallet. Hun benytter seg av Kempe (1979) sin definisjon av begrepet:

«Med omsorgssvikt (maltreatment) forstår vi at foreldre eller de som har omsorgen for barnet påfører det fysisk eller psykisk skade eller forsømmer det så alvorlig at barnets fysiske og/eller psykiske helse og utvikling er i fare» (Kempe, 1979; i Killén, 2021, s. 37).

Definisjonene kan på mange måter forstås som vide og omfattende, likevel fremhever de en felles forståelse om at omsorgssvikt er et samlebegrep på handlinger mot barn som kan påføre skade på et fysisk, psykisk eller utviklingsmessig nivå. For å ytterligere presisere begrepets innhold deles omsorgssvikt mot barn inn i fire former som ofte er gjennomgående innenfor faglitteraturen: vanskjøtsel, fysiske overgrep, psykiske overgrep og seksuelle overgrep (Killén, 2021; Kvello, 2015; Nordhaug, 2018). Et vesentlig bemerkningspunkt er at barn kan utsettes for flere former for omsorgssvikt på samme tid, da den ene formen kan være forløperen til en annen (Killén, 2021).

Vanskjøtsel beskrives av Nordhaug (2018) som et samlebegrep der behovene barnet har for stell, mat og omsorg ikke blir tilfredsstillt. Killén (2021) skiller mellom to typer vanskjøtsel: fysisk- og følelsesmessig vanskjøtsel. Fysisk vanskjøtsel beskriver hun henger sammen med ernæringsmessig, materiell, medisinsk og sosial vanskjøtsel, og kan komme til uttrykk

gjennom at barnet er skittent, dårlig stelt, lukter vondt eller slutter å legge på seg. Den andre formen beskriver hun handler om foreldre som skjuler deres manglende følelsesmessige tilgjengelighet for barnet ved å overdreven tilfredsstillende barnets ernæringsmessige, materielle og sosiale behov. *Fysiske overgrep* innebærer ifølge Kvello (2015) all mishandling ved påføring av smerte som kan føre til at barnet får fysiske skader og dermed føre til redusering av barns psykiske utvikling. Disse overgrepene kan utøves ved slag, klyp, spark eller brennmerker (Killén, 2021). *Psykiske overgrep* innebærer ifølge Killén (2021) at foresatte formidler til barnet at det er verdiløst, meningsløs, uelsket, i fare eller kun verdifull når barnet utfyller bestemte krav som følge av foreldrenes behov. Overgrepene omhandler mer en isolerte handlinger som alle barn til tider kan kjenne på, samt kan være vanskelig å oppdage da utslagene kommer til uttrykk på forskjellige måter og ofte utvikler seg over tid (Killén, 2019). Det finnes ulike definisjoner på *seksuelle overgrep* mot barn. World Health Organization (WHO, 1999) definerer at overgrepene baserer seg på barn som involveres i seksuelle aktivitet de ikke har forutsetting til å forstå, ikke er utviklingsmessige modne for å samtykke til og aktiviteter som overgår samfunnets sosiale og rettslige normer. De seksuelle aktivitetene kan bestå av omfattende seksuell tilnærming, som alt fra å få barnet til å se på en voksen som onanerer, til berøring eller direkte samleie (Killén, 2021).

Et aktuelt tema knyttet til omsorgssvikt mot barn omhandler hva som regnes som god nok omsorg og hva som regnes som utilstrekkelig omsorg. Emilsen og Bratterud (2020b) legger frem at denne grensen er uklar, og at forståelsen av hva som er sviktende omsorg og hva som er god nok omsorg er flytende og vanskelig å definere. Hvordan omsorgssvikt forstås baserer seg på individuelle forventninger, erfaringer, kulturelle oppfatninger samt kompetanse (Emilsen & Bratterud, 2020b). Kvello (2015) fremhever at det ofte er enklere å definere hva som er mishandling og sviktende omsorg enn å skille mellom hva som er god nok og hva som er tilstrekkelig omsorg. En viktig forutsetting for dette skille handler om å ha en balansert normalitetsoppfatning som innebærer å ha forståelse for at familier er forskjellige, bare ikke i den grad at barnets vanskeligheter og behov for hjelp, blir bagatellisert (Kvello, 2015). En slik forståelse innebærer også en formening om hva som er barnets beste. Fokuset rettet mot barnets beste gjenspeiler alt arbeid i barnehagen og er ledende for de fleste juridiske forskrifter, lovverk og veiledere (Barnehageloven, 2005, §3; Barnekonvensjonen, 1989; Kunnskapsdepartementet, 2017). Forståelsen av hva barnets beste innebærer, kan derimot være utfordrende å definere. Barnets beste avhenger ifølge Haugli (2020) av tid, sted og kultur, og anses som et relativt begrep i forklarelsen av at det som er det beste for det ene

barnet, ikke nødvendigvis er det beste for et annet barn. Nilsen (2017) beskriver at defineringen av barnets beste også omhandler å tilegne hva som er godt og bra basert på egne individuelle formeninger og oppfatninger.

2.1.1 Omfang og konsekvenser av omsorgssvikt

Studien *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten* (UEVO-studien) utført av Sofie Hafstad og Else-Marie Augusti (2019) undersøkte omfanget av opplevd vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn. Studien viser at 1 av 5 barn i Norge har opplevd mildere grad av fysisk vold og at rundt 4 % har blitt utsatt for alvorlig fysisk vold som spark, slag eller blitt banket opp. I studien kommer det frem at 1 av 7 barn i Norge har opplevd en eller flere former for omsorgssvikt og vanskjøtsel gjentatte ganger, og at 8 % har opplevd å ikke føle seg elsket eller verdifulle av egen familie (Hafstad & Augusti, 2019). I henhold til seksuelle overgrep og utnyttelse viser studien at omfanget omhandler 1 av 5 jenter og 1 av 10 gutter. Konsekvensene av å bli utsatt for omsorgssvikt, kan medføre betydelige belastninger for barn, samt vedvare gjennom hele livet. Killén (2019) hevder at alvorlig omsorgssvikt kan ha betydelige konsekvenser for barns relasjonsbygging, tilknytning samt generelle kognitive og mentale utvikling. I boken *Sårbare småbarn* belyser Drugli og Onsøien (2021) at det er i barns første tre leveårene de er mest sårbare for konsekvensene og skadene fra omsorgssvikt. Å leve med alvorlig omsorgssvikt kan over lengre tid føre til at barnet stressresponsystem aktiveres, noe som kan ha skadelig innvirkning på utvikling av hjernen (Drugli & Onsøien, 2021). Norman et al. (2012) viser også at konsekvensene på vold, overgrep og omsorgssvikt er mest kritiske i de første leveårene, samt kan medføre forstyrrelse i grunnleggende funksjoner, kognitiv-, motorisk- og kroppslig utvikling, affektregulering og tilknytning. På bakgrunn av faren for vedvarende konsekvenser fra barns første leveår, underbygger dette viktigheten av å oppdage barn som utsettes for omsorgssvikt på et så tidlig tidspunkt som mulig.

2.1.2 Tegn og symptomer på omsorgssvikt

Når barn blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet kan dette komme til syne på ulike måter. Killén (2021) skriver at for å oppdage barn som utsettes for omsorgssvikt er det avgjørende å ha kunnskap om hvilke tegn og signaler barn kan gi samt å gjenkjenne disse. Noen ganger kan barnas signaler være så tydelige at de er enkle å avklare, eksempelvis at barnet forteller hva

det har blitt utsatt for, eller at barnet har tydelige skader og merker på kroppen (Nordhaug, 2018). Lehn og Bratterud (2020) beskriver dette som *åpenbarebelymninger* da de gir en direkte indikasjon på omsorgssvikt og tar ofte ikke lang tid å definere eller utløse meldeplikten. Andre ganger kan signalene være vage og vanskelige å oppdage, noe Lehn og Emilsen (2020) kaller for *gråsonebelymninger*.

Killén (2021) hevder at barn som utsettes for omsorgssvikt kan vise et symptomtilde som er vanskelig å definere og krever dermed kunnskap om hvordan barnet kan oppføre seg som følge av svikten. Myhre (2016) skriver at barn som utsettes for vold og seksuelle overgrep kan ha mye vondt i magen eller i hode, smerter i bryst og rygg, avførings- og vannlatingsvansker, smerter i kjønnsorgan samt ha dårlig tannhygiene eller tannrâte. Andre symptomer kan også være forbundet med blåmerker etter klyp, salg, spark eller brannår, og det kan da være vanskelig å fastslå om skadene kommer fra vold eller andre naturlige forklaringer som resultat av uhell eller lek (Killén, 2021). De fleste barn kan på en eller annen måte påføre seg en skade knyttet til blant annet fall eller lignende, men grunnen til å uroe seg bør ifølge Nordhaug (2018) fremstå når det er skader som skjer gjentatte ganger. Både Kvello (2015) og Killén (2021) oppgir viktigheten av å studere formen på barns fysiske merker for å vurdere om det er grunn til bekymring. Om skadene er påført intensjonalt eller som uhell kan vurderes ut fra plassering, alder på barnet samt forklaring på hvor skadene kommer fra (Killén, 2021). Søftestad (2018) hevder at de minste barna i større grad enn de eldre vil kunne vise eller gi uttrykk for seksuelle overgrep blant annet i lek eller gjennom atferd. Blant annet kan de formidle en overraskende seksuell kunnskap, for eksempel i form av handlinger, demonstrasjoner eller uttrykk som kan virke å være tillært eller observert fra andre voksne (Søftestad, 2018).

I regjeringens utredningsrapport Svikt og Svik (NOU 2017: 12) trekkes det frem at fordi konsekvensene av omsorgssvikt er sammensatte og uspesifikke er det viktig å ikke avgrense eller låse seg til enkelttegn enkle forklaringen av hvordan omsorgssvikten kan komme til syne. I rapporten kommer det frem at til tross for at det finnes noen tydelige fysiske tegn på vold, overgrep og omsorgssvikt, finnes det ikke noen tydelige sikre tegn på barns atferd og psykososiale fungering. Dette vektlegges også av Killén (2021) som presiserer at omsorgssvikt er et bredt spekter av situasjoner og kan ikke avgrenses til enkle forståelser eller oppfatninger. Omsorgssvikt kan basere seg på alt fra situasjonsbetinget krise eksempelvis forbundet med død i familien eller skilsmisse, til mishandling og vold (Killén, 2021).

Kompleksiteten rundt defineringen av omsorgssvikt baserer seg blant annet på at det kan komme til syne på forskjellige måter og ikke umiddelbart gi inntrykk for hverken situasjonsbetinget risiko eller omsorgssvikt. Søftestad (2018) presiserer at årsaken til å ikke låse seg til enkelttegn baserer seg på at fortolkningsmulighetene rundt vold og overgrep er store, noe som derfor kan medføre at hva som anses som bekymringsfullt i barnets omsorgssituasjon hviler på den enkelte fagperson.

2.2 Barnehagelærernes rolle i oppdagingen av omsorgssvikt mot barn

2.2.1 Lovverk og føringer

Personalet i barnehagen må forholde seg ulike lovverk og føringer blant annet forankret i barnekonvensjonen (1989) barnehageloven (2005) og rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver (Kunnskapsdepartementet, 2017). I *FNs konvensjonen om barns rettigheter* (Barnekonvensjonen, 1989, artikkel 19 og 34) presiseres det tydelig at barn skal bli beskyttet mot omsorgssvikt, vold og overgrep. Både *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (Kunnskapsdepartementet, 2017) og regjeringens *opptrappingsplan mot vold og overgrep* (2017-2021) presiserer at personalet i barnehagen skal ha kompetanse til å forebygge og oppdage omsorgssvikt, vold og overgrep mot barn. I tillegg skal de ha kjennskap til opplysningsplikten til barnevernet (Kunnskapsdepartementet, 2017). I Barnehagelova (2005, §46) står det at enhver som er pliktet til å følge denne loven skal melde fra til barneverntjenesten hvis det er grunn til å tro at et barn blir utsatt for mishandling eller alvorlig mangler i omsorgssituasjonen. Til tross for at det som regel er styrer som tar seg av meldeprosessen i barnehagen innebærer opplysningsplikten et selvstendig og individuelt ansvar for hver enkelt ansatt om å gi opplysninger til barnevernstjenesten hvis det oppstår en bekymring for et barn (Barnehagelova, 2005, §46). Dersom personalet unngår å melde fra *hvis de vet, burde vite eller har mistanke om* at barn blir utsatt for alvorlig omsorgssvikt, kjønnslemlestelse, vold eller seksuelle overgrep er dette straffbart (Straffeloven, 2005, §196).

Flere studier synliggjør at barnehagepersonell kan være i tvil rundt hvordan de skal handle når en bekymring for et barn oppstår (Albæk et al., 2018; Backe-Hansen, 2009; Haugset et al., 2015). I regjeringens utredningsrapport *Svik og Svik* (2017:12) kommer det frem at lovverkets formuleringer *grunn til å tro* er utfordrende for fagpersoner å definere. Når ansatte i barnehagen er i tvil om det foreligger en grunn til å tro presiserer Backe-Hansen (2018) at dette kan være en tidkrevende prosess samt fordrer bruken av profesjonelt skjønn. Ifølge Kirkebøen (2013) beskrives profesjonelt skjønn ut fra handlinger en foretar basert på den

informasjonen man har tilgjengelig, blant annet forankret i erfaring og teoretisk kunnskap. I forlengelsen hevder han at det profesjonelle skjønnet utøves i et spenningsfelt mellom kvalitetskriterier, hvor hva som er «riktig» og hva som er «galt» er en udefinert grense som hviler på den enkelte profesjonsutøver.

2.2.2 Barnehagelærernes kompetanse

Både *Rammeplanen for barnehagen innhold og oppgaver* (Kunnskapsdepartementet, 2017) og regjeringens *Opptrappingsplan mot vold og overgrep* (2017-2021) presiserer at personalet i barnehagen skal ha den gjeldene kompetansen til å forebygge og avdekke omsorgssvikt, vold og overgrep mot barn. Killén (2021) hevder blant annet at det kreves kunnskap for å se og forstå at omsorgssvikt foregår, i tillegg til mot og kompetanse til å gjøre noe med det en ser. Hun presiserer ytterligere at det krever en kompetanse som er mye mer kompleks enn bare teori og baserer seg på kunnskaper på et skjønns- og intuitivt nivå hvor erfaringer og relasjonelle forhold er av stor betydning. Emilsen og Bratterud (2020b) skriver i boken *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magesfølelse til melding* at barnehagepersonellets bekymringer starter som en magesfølelse. De hevder at tradisjonelt sett har ikke følelser vært anerkjent som relevant kunnskap og har hatt lite plass innenfor formell utøvelse av kunnskap. Gotvassli (2015) hevder imidlertid at kunnskapsutvikling gjennom intuisjon, teft og følelser er viktigere enn først antatt, og at ved å utelukke disse vil viktige kunnskapselementer kunne gå tapt. Det er ifølge Emilsen og Bratterud (2020b) naturlig for barnehageansatte med lengre erfaring å vite når noe skiller seg ut rundt barn, det kan likevel være vanskelig å definere årsaken til dette, og det er derfor viktig å ikke trekke for raske konklusjoner.

Viktigheten av kunnskap og kompetanse fremhever også av Thorkildsen (2015) hvor hun fremhever frasen «Du ser det ikke før du tror det» for å øke bevisstheten rundt at ikke alle barn har det like bra. I tillegg til kunnskap om tegn og signaler på omsorgssvikt, hevder doktorgradsstudent og professor ved Regionalt kunnskapssenter for barn og unge May Britt Drugli og psykologspesialist Ragnhild Onsøien i boken *Sårbare Småbarn* (2021) viktigheten av å ha kunnskap om hva som er barns normalutvikling for å kunne skille mellom hva som er omsorgssvikt og hva som kan være forbundet med andre årsaker. Innenfor et arbeidsfelt preget av fortolkninger, hevder Thorkildsen (2015) at det er essensielt å kunne skille mellom hva som er symptomer på omsorgssvikt og hva som kan komme av andre årsaker. I

forlengelsen viser hun til Christoffer-saken hvor volden forsvant i lys av en ADHD-diagnose, for å presisere hvor viktig det er å ha kunnskap nok til å tolke hva barnas signaler kan bety.

2.2.3 Fortolkninger og overlevelsesstrategier

Albæk et al. (2018) fremhever i sin forskningsartikkel *Walking Children Through a Minefield: How Professionals Experience Exploring Adverse Childhood Experiences* at det er viktig å fremheve de utfordringene fagfolk står ovenfor i forbindelse med håndtering og avdekking av overgrep mot barn, da dette virker å ha betydning for hvordan fagpersonene handler når en bekymring oppstår. Både Killén (2021) og Søftestad (2018) presiserer at en av de største utfordringene vi står overfor i arbeidet med omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep mot barn omhandler fagpersoners følelsesmessige reaksjoner. Killén (2021) beskriver at å ta innover seg barn som blir utsatt for omsorgssvikt kan medføre både personlige og faglige utfordringer, og er avhengig av hva øynene til de profesjonelle ser. Søftestad (2018) påpeker at hva og hvordan fagpersoner tolker barns uttalelser og uttrykk påvirkes av kunnskapen de har, men også deres holdninger og livserfaringer. Videre hevder hun at mennesker søker forklaringer på observasjoner gjennom de erfaringene de selv har, noe som kan medføre at barns uttalelser, atferd og signaler på vold og overgrep kan fortolkes ulikt. Arbeid med mistanke om overgrep mot barn forutsetter ifølge Søftestad (2018) at fagpersoner tar egne følelser og holdninger på alvor, da reaksjoner som undertrykkes kan resultere i ubevisste væremåter og bortforklaring av barnas utfordringer. Når mennesker befinner seg i situasjoner der de mistenker vold og overgrep mot barn har de ulike reaksjoner, hvorav noen forholder seg rolig og avgrenset, mens andre kan bortforklare barns smerte eller vegrer seg for å involvere seg (Søftestad, 2018). Ved å erkjenne og anerkjenne de følelsene som møtes oss i arbeidet, kan disse bli om til en faglig ressurs fremfor nedbrytende belastning (Søftestad, 2018). Ved å klargjøre egne holdningene samt ha evnen til å ta barnas perspektiv øker dette forutsetningen for å skille mellom hva som er en faktisk bekymring, og en bekymring som kan oppstå basert på fortolkninger (Søftestad, 2018).

Killén (2021) vektlegger ulike overlevelsesstrategier som fagpersoner kan benytte seg av i arbeidet med å oppdage omsorgssvikt mot barn. Dette kan innebære *overidentifisering* med foreldre omhandler å tillegge foreldre egne følelser og holdninger istedenfor å se realiteten i foreldrefunksjonen. I forlengelsen hevder hun at overidentifisering med foreldre kan føre til *bagatellisering* som innebærer å bortforklare barnets risiko for å beskytte oss selv.

Problemflytting er også en av disse overlevelsesstrategiene, som kan medføre at omsorgssvikten blir bortforklart i lys av andre årsaker, eksempelvis som et pedagogisk problem. Samlet sett vil slike strategier kunne gjøre oss mindre rustet til å se omsorgssvikten fordi vi lukker øynene fremfor å ta innover oss realiteten av barnets risiko, som i forlengelsen kan føre til at vi blir dårlige i stand til å formidle en bekymring (Killén, 2021).

2.3 Handling ved bekymring

2.3.1 Internt og eksternt samarbeid

I forskningen til Albæk et al. (2018) kommer det frem at fagpersoner kan synes det er ekstremt belastende å undersøke bekymringer for alvorlige krenkelser mot barn. Videre kommer det derfor frem at systemet rundt fagpersoner er avgjørende for å unngå at belastningene skal medføre hindring ved å handle når en bekymring oppstår. Søftestad (2018) beskriver at kvaliteten på arbeidet med vold og overgrep baserer seg på en personalgruppe som gir mulighet for åpne og faglige diskusjoner for å klargjøres hvordan en bekymring skal håndteres og behandles. Når bekymringene deles med andre legger det føringer for en indre prosess hos den voksne, for å finne forståelse, sammenheng og årsak til det som har medført uroen (Søftestad, 2018). Ved at de ansatte deler, drøfter og snakker om egen kroppslige og følelsesmessige uro kan personalet danne det Lehn og Emilsen (2020) kaller for en «kollektiv magefølelse». Dette innebærer blant annet at de ansatte kan drøfte egen uro, knytte den til kunnskap samt sammen komme frem til hvordan den skal håndteres (Emilsen & Bratterud, 2020). Drugli og Onsøien (2021) presiserer at hvis det ikke legges til rette for å reflektere over egne bekymringer, kan det føre til en «vente-og-se-holdning» som kan gå på bekostning av barnets behov for tidlig innsats. Ved å reflektere over egne bekymringer kan dette også innebærer å bli enige om videre observasjon av barnet. Ifølge Drugli og Onsøien (2021) er det viktig å observere og samle inn dokumentasjon rundt barnet da dette kan legge grunnlag for videre kartlegging innad i barnehagen. Dokumentasjon av hva som har medført en bekymring presiseres av Søftestad (2018) som vesentlig da en bekymringsmelding må inneholde mer enn bare fagpersoners antakelser og forundringer. Personalet i barnehagen kan trolig sammen finne ut hvordan denne dokumentasjonen skal foregå.

Emilsen og Bratterud (2020a) hevder også samarbeidet mellom barnehagen og barnevernet er av stor betydning for at personalet skal føle seg trygge og kompetente til å melde fra om sine bekymringer. Søftestad (2018) hevder at ved å drøfte bekymringer med fagpersoner som har

annen kompetanse og distanse fra den eventuelle situasjonen, kan gi nyttige og nyansert innspill. I barnehageloven (2005, §46) legges det frem at med mindre det er en direkte mistanke som utløser meldeplikten, har ikke barnehagen lov til å samarbeide med barnevernet uten foreldres samtykke. Likevel kan barnehagen anonymt drøfte saker, med forbehold om å ikke oppgi personopplysninger. Det er flere forskninger og rapporter som trekker frem at samarbeidet mellom barnehagen og barneverntjenesten kan medføre utfordringer i arbeidet. Eksempelvis viser regjeringens utredningsrapport *Svikt og Svik* at manglende samhandling mellom instanser ble vurdert som en sentral årsak til manglende tiltak for barn som ble utsatt for omsorgssvikt, vold og overgrep (NOU 2017: 12). Prosjektet «*Små barns rett til beskyttelse*» av Bratterud og Emilsen (2007) fremhever også et ønske om et bedre samarbeid mellom barnehageansatte og barneverntjenesten. I prosjektet kommer det frem at barnehageansatte ofte uttrykker mistillit til barnevernet, og at samarbeidet bør styrkes da det viser seg å gjøre barnehageansatte mer trygge og kompetente til å melde fra om sine bekymringer (Bratterud & Emilsen, 2007). Baklien (2009) fremhever også i sin forskning at manglende tillitt mellom barnehagen og barneverntjenesten anses som et stort hinder for samarbeidet. Faktorer som kan være til hinder for et godt samarbeid mener Drugli og Onsøien (2021) at handler om negative holdninger samt opplevelsen av at samarbeidet ikke er nyttig. Viktigheten av samarbeidet med barneverntjenesten vektlegges også av Killén (2021) som presiserer at det er en styrke å sammenslå kompetansen til barneverntjenesten og barnehagen for å danne et bredere grunnlag for oppdagingen av omsorgssvikten.

2.3.2 Foreldresamarbeid

I Barnehageloven (2005, §47) poengteres det at barnehagen har en informasjonsplikt til foreldre angående saker gjeldende deres barn i barnehagen. Det står også oppført i Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver at barnehagen skal være i jevnlig dialog med foreldre (Kunnskapsdepartementet, 2017). Når en bekymring for et barn oppstår, er bekymringssamtaler med foreldre naturlig. Killén (2021) hevder viktigheten av å samtale med foreldre tidlig i bekymringsstadiet, og vektlegger at foreldrene da kan ha muligheten til å forbedre omsorgen i hjemme uten å involvere andre instanser. Drugli og Onsøien (2021) presiserer at foreldres tillit styrkes ved at barnehagen har en åpen dialog med foreldre rundt bekymring, samtidig som manglende dialog kan svekke denne tilliten. Killén (2017) presiserer en «svart-hvit oppfatning» av forelderrollen i dagens samfunn, noe som innebærer forståelsen av at man enten er en dårlig forelder eller en god forelder. I foreldresamarbeidet rundt bekymringer er det viktig å vise respekt og aksept, da foreldrene vil kunne reagere

negativt hvis de blir møtt med kritikk eller fastlåste holdninger rundt deres foreldreegenskaper (Drugli & Onsøien, 2021).

Søftestad (2018) poengterer viktigheten av å kontakte barneverntjenesten før en involverer foreldre, da dette skaper større mulighet for å klargjøre hva som har skjedd og dermed utøve sine oppgaver for det beste for barnet. Hun viser til at en av konsekvensene for å snakke med foreldre for tidlig, kan innebære at barnet får større belastninger i hjemmet, noe som kan medføre at barnet ikke tørr å åpne seg for fagpersoner ved en annen anledning. En må alltid tenke på barnets beste i forhold til hvor og når en snakker med foreldre, da det vil kunne plassere barnet i en posisjon hvor det blir påført mer skade (Killén, 2019). Nordhaug (2018) deler bekymringssamtaler med foreldre inn i rød og grønn sone for å presisere når en bekymring skal tas opp med foreldre og ikke. Bekymringer innenfor rød sone handler om mistanker om vold og overgrep og foreldre skal da ikke kontaktes (Nordhaug, 2018). Bekymringer innenfor grønn sone kan bestå av misforståelser og der det ikke finnes noen grunn til å ikke samtale med foreldre (Nordhaug, 2018). Dette kan blant annet innebære at barnehagen har oppdaget noe rundt barn som de er usikre på, samt kan legge grunnlag for veiledning.

2.3.3 Utforskende samtale med barn

Både barnekonvensjonen og barnehageloven presiserer at barn er essensielle bidragsyttere på egne opplevelser, og har rett til å uttale seg på egne vegne, samt danne egne synspunkter rundt saker som gjelder dem selv (Barnehageloven, 2005; Barnekonvensjonen, 1989). Ifølge Myhre (2016) er barns uttalelser den sikreste kilden til informasjon om barnet, og fremhever dermed viktigheten av bekymringssamtaler med barn i barnehagen. Øverlien og Moen (2016) påpeker at barn som utsettes for omsorgssvikt ofte ikke forteller voksne om det uoppfordret, og at det dermed er den voksnes ansvar å legge til rette for å lytte til barnet ved å våge å spørre. Regjeringens utredningsrapport *Svikt og Svik* viser til at tjenestepersoner har unnlatt seg å snakke med barn for å undersøke en mulig mistanke for vold, overgrep og omsorgssvikt (NOU 2017: 12). Lignende viser Sanner (2020) til at volds- og overgrepsutsatte barn i liten grad har blitt spurt om sine opplevelser eller hjemmeforhold, hverken i barnehagen, skolen eller i øvrige hjelpeapparat. Dean (2021) legger frem at til tross for at det ikke finnes noen lovpålagte plikter for barnehagepersonell om å ha utforskende samtaler med barn, anser det

likevel som viktig for å avklare om det er *grunn til å tro* (Barnehageloven, 2005, § 46) at barn utsettes for vold, overgrep eller omsorgssvikt, gitt barnet har verbalspråk. Et mål med utforskende bekymringssamtaler er å gi barnet muligheten til å fortelle så spontant, fritt og upåvirket som mulig (Dean, 2021). Bakgrunnen for utforskende samtale med barn underbygges av Gamst (2017), som fremhever at barn kan ha vansker med å fortelle om vanskelige og traumatiske hendelser. Myhre (2016) hevder at når voksne unnlater å spør om barnets hjemmesituasjon når de mistenker at noe er galt, finner barnet ingen anledning til å fortelle, og svikten forblir uoppdaget. Søftestad (2018) hevder også at det da er fare for at barnet kan oppleve det som avvising, mangel på omsorg eller som en indirekte bekreftelse på at det barnet vil fortelle ikke er viktig.

En viktig forutsetning for vellykkede bekymringssamtaler med barn innebærer at den voksne er konsekvent på hvordan man formulerer seg, intoner seg og fremtrer i samtalen. Gamst (2017) understreker blant annet at feilaktig kommunikasjon kan føre til barnet ikke får frem sin oppfatning av virkeligheten, og at det derfor er av stor betydning at mennesker som jobber med barn har kunnskap om hvordan de skal samtale om vanskelige temaer på en hensiktsmessig og forsvarlig måte. Aasland (2018) fremhever blant annet at det er viktig å ikke stille lukkede spørsmål da dette kan gjøre det vanskelig for barna å få frem sin subjektive opplevelse, samt medføre at barna kun forteller det de tror den voksne vil høre. Det er også viktig at juridiske forhold knyttet til informasjon fra barnet er så upåvirket som mulig for å unngå å ødelegge en eventuell strafferettslig prosess (Dean, 2021).

3 Metode

I denne delen av oppgaven vil det bli gjort rede for studiens vitenskapelige ståsted og forskningsmetodiske tilnærming, samt begrunne ulike valg som er tatt gjennom forskningsprosessen. Videre vil jeg presentere hvordan studiens datamateriale er blitt analysert med en hermeneutisk tilnærming gjennom tematisk analyse (Braun & Clarke, 2006; Gadamer, 2012). Avslutningsvis vektlegges refleksjoner knyttet til kvalitetsvurderinger gjennom forskningsprosessen samt etiske betraktninger.

3.1 Vitenskapelig ståsted

Forståelsen av hvordan kunnskap etableres kan ses ut fra forskjellige perspektiver, eller paradigmer, som uttrykker ideer om sammenhenger mellom ulike forhold og hvordan man går frem for å etablere kunnskap (Postholm, 2010). Denne studien er ute etter kunnskap om barnehagelæreres erfaringer fra arbeidet med bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt. For å etableres denne kunnskapen plasseres studien innenfor det sosialkonstruktivistiske paradigme hvor søkelyset rettes mot en virkelighet som er konstruert (Lincoln et al., 2017).

Forståelsen av hvordan denne kunnskapen etableres kan knyttes opp mot ontologiske, epistemologiske og metodologiske forutsetninger (Lincoln et al., 2017). Det ontologiske fundamentet for denne studien bunner i forståelsen av at det finnes flere virkeligheter av fenomenet som skal studeres, og at disse er avhengige av hvert enkelt individ og det sosiale samspillet (Lincoln et al., 2017). Virkelighet kan på den måten ikke forstås som forutinntatt, men som en «sannhet» som er konstruert og i stadig endring. Epistemologien fremtrer gjennom hvordan studien søker og opparbeider kunnskap om den konstruerte virkeligheten (Lincoln et al., 2017). En forutsetning for søken etter kunnskapen i studien er at jeg er i interaksjon med individene som skal studeres gjennom kvalitative forskningsintervjuer. På den måten utvikles kunnskapen om mening og forståelse gjennom sosial samhandling, slik Postholm (2010) fremhever. Metoden i studien baserer seg på kvalitativt forskningsintervju, noe som forutsetter en nær interaksjon mellom meg og deltakerne der jeg er bevisst min egen rolle og bakgrunn da dette vil kunne påvirke arbeidet. Lincoln et al. (2017) viser til sosialkonstruktivismen ved at samhandlingen beskrives som dialektisk og hermeneutisk. Det dialektiske utgangspunktet fremtrer i studien gjennom at individets konstruksjoner kommer til uttrykk gjennom intervjuet mellom forskeren og informantene, mens hermeneutikkens

teknikker anvendes for å oppnå forståelse av konstruksjonene som fremtrer gjennom dialogen. Det er dermed vesentlig å bemerke at sosialkonstruktivismen representerer studiens vitenskapsteoretiske rammeverk rundt fenomenet som studeres, mens hermeneutiske prinsipper benyttes gjennom analyseprosessen for å gi mening til datamaterialet.

3.2 Kvalitativ forskningsmetode

Valg av forskningsmetode refererer til forskerens fremgangsmåte i forsøket på å besvare problemstillingen. Denne studiens formål og problemstilling er ute etter hvilke erfaringer barnehagelæreres har fra arbeidet med bekymring i barnehagen, og gjør at en kvalitativ metode vurderes som best egnet for å besvare problemstillingen. Thagaard (2018) understreker at kvalitative metoder gir muligheten til å utføre intensive analyser av sosiale fenomener som oppstår mellom forsker og deltakere, og ses på som spesielt egnet for å studere personlige og sensitive temaer. Valg av kvalitativ metode er spesielt ideelt når intensjonen i studien er å gå i dybden av sosiale fenomener der aktørenes meninger, synspunkter, tanker og følelser er i fokus (Thagaard, 2018).

3.2.1 Semistrukturert intervju

Målet med å gå i dybden av barnehagelæreres erfaringer gjorde at et kvalitativt forskningsintervju ble ansett som mest formålstjenlig. Dette støttes opp av Kvale og Brinkmann (2015) som hevder at det kvalitative forskningsintervjuet søker etter nyanserte beskrivelser av intervjudeltakernes erfaringer, følelser og opplevelser. Intervju kan gjennomføres på forskjellige måter. Brinkmann og Tanggaard (2020) viser til at intervjuer kan være av styrende struktur i form av fastsatte spørsmål med lite rom for tilpasninger, men at de også kan bestå av en mer åpen struktur i spørsmålene. Intervjuet i denne studien befinner seg mellom en styrende og en åpen struktur, dermed et semistrukturert intervju. Det semistrukturerte intervjuet innebærer en intervjuguide formulert på forhånd som inneholder spørsmål omkring forskningsspørsmålene i studien. Spørsmålene er derimot ikke blitt stilt kronologisk, men med variert rekkefølge ut fra informantens utsagn. Ved bruk av semistrukturert intervju kan forskeren ta opp andre temaer underveis i intervjuet, blant annet ved å stille spørsmål som utdyper informantens utsagn ut fra hva som blir tatt opp (Thagaard, 2018, Kvale & Brinkmann, 2015). Det er forskerens ansvar å styre samtalen på en slik måte at man får svar på det som er relevant for undersøkelsen (Kvale & Brinkmann, 2015).

3.3 Utvalg og rekruttering

For å besvare problemstillingen om barnehagelærers erfaringer med å oppdage omsorgssvikt i barnehagen var det nødvendig å rekruttere et utvalg av informanter med erfaringer fra slike situasjoner. På bakgrunn av studiens omfang, tidsaspekt og i samråd med veileder besto utvalget av fem barnehagelærerne. Brinkmann og Tanggaard (2020) underbygger et begrenset antall informanter for å unngå at mengden informasjon blir for stor, da dette kan være svært tidskrevende og vanskelig å arbeide med. Utvalget ble trukket ut basert på forhåndsbestemte utvalgs-kriterier. Det ble ansett som nødvendig å velge informanter fra lengre erfaringer i yrket for å øke sannsynligheten for kjennskap og erfaring rundt tematikken. Ifølge Thagaard (2018) forklares et utvalg basert på kriterier som et formålstjenlig utvalg. Utvalgs-kriteriene var: 1) utdanning som barnehagelærere eller førskolelærere og 2) ha minst 10 års erfaringer fra yrket. På bakgrunn av sistnevnte kriteriet inneholder utvalget i studien barnehagelærere med mellom 10-23 år med arbeidserfaring. Et uformelt kriterium som er verdt å nevne, er at utvalget består av barnehagelærere hentet fra ulike barnehager rundt om i Agder-fylket. Dette blir ikke konstatert noe ytterligere, på bakgrunn av personvernopplysninger. Samtidig er det verdt å nevne at tre av barnehagelærerne har fullført treårig førskolelærerutdanning, mens de resterende to har treårig barnehagelærerutdanning. I tillegg til formell utdanning, oppgav alle informanter at de har bygget opp kompetanse etter ferdig utdanning, blant annet gjennom kurser og kompetansehevinger innad i barnehagen.

Rekrutteringen av barnehagelærerne foregikk i tidsrommet desember 2021 til januar 2022. Rekrutteringsprosessen besto av at jeg tok kontakt med barnehagelærere fra eget nettverk og spurte om de kjente til barnehagelærere som oppfylte utvalgs-kriteriene. På den måten fikk jeg kontakt med, og mottok skriftlig samtykke fra informantene på e-post. I slutten av januar, etter godkjenning av prosjektet fra Nasjonalt senter for dataforskning (NSD, 2022) ble ytterligere informasjonsskriv sendt til informantene. I informasjonsskrivet fikk deltakerne tydelig informasjon om studiens tema og formål, hva deres generell deltakelse innebar samt informasjon om frivillig deltakelse og muligheten til å trekke seg når de måtte ønske (se vedlegg 2). Det ble ut fra informasjonsskrivet avtalt når og hvor intervjuene skulle ta sted.

3.4 Datainnsamling

3.4.1 Intervjuguide

Intervjuet i studien baserte seg på en semistrukturert intervjuguide (se vedlegg 2).

Intervjuguiden anses som et verktøy som mer eller mindre strukturerer selve intervjuet (Kvale & Brinkmann, 2015). Spørsmålene som ble opprettet baserte seg på 8 åpne spørsmål for å få tak i deltakernes erfaring, synspunkter og opplevelser rundt temaet (Thagaard, 2013).

Intervjuguiden inneholdt også stikkordsmessige temaer med forlag til spørsmål under hvert hovedspørsmål (Ryen, 2002). De åpne spørsmålene gav grunnlag for å få frem deltakernes opplevelse av fenomenet som ble studerte, i tillegg til at jeg hadde klart underspørsmål ut fra hvilken retning informantene besvarte og tolket hovedspørsmålene. Gjennom det sosialkonstruktivistiske synet viser Creswell og Creswell (2018) til at jo mer åpne spørsmålene er, jo bedre, ettersom forskeren da må lytte nøye noe som danner en sterk interaksjon mellom intervjuer og informant. For eksempel ble spørsmål som «Hvilke erfaringer har du med å bli bekymret for barn omsorgssituasjon?» og «Kan du fortelle om en gang du kjente på en dårlig magefølelse ovenfor et barn? Hva gjør du når du får en dårlig magefølelse?» stilt, hvorav informantenes svar dermed førte til videre oppfølgingsspørsmål.

Det er opp til intervjueren å avgjøre i hvor stor grad man vil følge intervjuguiden (Kvale & Brinkmann, 2015). Gjennom intervjuene ble det behov for å stille oppfølgingsspørsmål i tillegg til å endre rekkefølgen, noe Johannessen et al. (2021) påpeker er mulig under slike intervjuer. Denne fleksibiliteten gjorde at jeg kunne fokusere på intervjudeltakernes egne forståelser av spørsmålene, og gav meg muligheten til å tilpasse oppfølgingsspørsmålene mine deretter. En viktig faktor er at spørsmålene bør tilpasses temaet. Studiens formål er å belyse barnehagelærernes erfaringer, og det mest hensiktsmessige var dermed å ha med spørsmål som var enkle og korte, men også konsise og åpne for å invitere deltakerne til egne refleksjoner av spørsmålene (Johannessen et al., 2021). Erfaringene til informantene var varierende, noe som underbygger de varierte og tilpassede oppfølgingsspørsmålene. Dette presenteres ytterligere under studiens analyseprosess.

Kvale og Brinkmann (2015) hevder at den eneste måten forskeren kan bli god på å intervjuer er ved å øve. I forkant av datainnsamlingen ble det gjennomført et prøveintervju, også kalt pilotintervju, med én barnehagelærer på Universitetet i Agder. Pilotintervjuet ble opplevd som nyttig og lærerikt for å få prøvd ut rollen som intervjuer i tillegg til å motta tilbakemeldinger

fra intervjupersonen. Gjennomføring av et prøveintervju hevder Thagaard (2018) er viktig uansett hvor god erfaring forskeren har med å intervju. Resultatet medførte endring av ett av spørsmålene for å tydeliggjøre spørsmålet relevans opp mot studiens formål. Slik medførte pilotintervjuet at intervjuguide ble revidert for å ytterligere tilpasses studiens problemstilling.

3.4.2 Gjennomføring av intervjuer

Datainnsamlingen foregikk i tidsrommet tirsdag 11.januar til fredag 21.januar, 2022. På bakgrunn av nasjonale regler, retningslinjer og anbefalinger knyttet til Covid-19 pandemien fikk informantene selv velge hvor de ønsket å gjennomføre intervjuet. Dette resulterte i at to av intervjuene ble gjennomført fysisk, ansikt til ansikt, mens tre ble gjennomført digitalt over zoom. Fysisk tilstedeværelse der intervjuer og informant er ansikt til ansikt vil kunne gi adgang til viktig ikke-språklig informasjon, blant annet knyttet til ansiktsuttrykk og gester (Kvale & Brinkmann, 2015). Selv om ansiktsuttrykk og gester ikke nødvendigvis ses på som relevant for studiens innsamlede datamateriale, oppleves de kroppslige aspektene likevel som betydningsfulle for den økende tryggheten i dialogen mellom intervjuer og informant. I forsøket på å overholde dette, også gjennom intervjuene som ble gjennomført digitalt, ble informantene bedt om å delta med kamera på. De fysiske intervjuene ble gjennomført på informantenes arbeidsplass, mens intervjuene som foregikk digitalt ble gjennomført over egen PC på et grupperom som fant sted på Universitet i Agder. Deltakerne som deltok digitalt, befant seg enten på egen arbeidsplass eller i eget hjem.

I starten av intervjuet ble informantene påminnet og vist diktafonen som tok lydopptak gjennom hele intervjuet. Det ble gitt beskjed når lydopptakeren ble skrudd på, og av, samt at informantene utgav muntlig samtykke i starten av samtalen. Ved bruk av lydopptaker gir det mulighet for at ordbruk, tonefall og pauser blir registrert (Creswell & Creswell, 2018). Dette ses på som relevant da studiens tematikk innebærer aspekter som kan være følelsesmessig utfordrende for informantene å uttale seg om. Kvale og Brinkmann (2015) hevder at bruk av digitale opptak gir intervjueren mulighet for å bedre konsentrere seg om intervjuets formål og dynamikk. Ulempen med bruk av lydopptak er derimot at det ikke fanges opp de visuelle aspektene ved intervjuet, da hverken ansiktsuttrykk eller kroppsspråk registreres (Kvale & Brinkmann, 2015). Det vesentlige for intervjuet er derimot innsamling og dokumentasjon knyttet til informantens utsagn, og det ses dermed ikke nødvendig å analysere interaksjonen

mellom intervjuer og informant, noe som ville vært mulig ved bruk av eventuelt videoopptatt (Kvale & Brinkmann, 2015).

Intervjuenes varighet var på rundt 30-40 minutter, noe informantene hadde fått beskjed om i forkant. Dette resulterte i at informantene hadde satt av dette tidsrommet, og medførte at intervjuene ikke ble oppfattet som forhastet. Informantenes utfyllende og engasjerende svar viste til at de hadde mye å fortelle. Deltakeres aktive atferd gjennom intervjuer hevder Thagaard (2018) kan være tegn på at informanten ikke opplever forholdet til forskeren som usikkert eller belastende. Hvordan forskeren opptrer gjennom intervjuet vil kunne være med på å påvirke resultatene i studien (Thagaard, 2018). I gjennomføringen av intervjuene var jeg bevisst på hvordan jeg skulle tilpasse meg informantene, blant annet gjennom aktiv lytting og kroppslig inntoning. Dette understrekes av Creswell og Creswell (2018) som hevder at aktiv lytting er et viktig element for å få til et godt intervju. Denne muligheten understreker årsaken til at intervjuer og informant var ansikt til ansikt, enten fysisk eller over video gjennom hele intervjuprosessen. Under intervjuene ble parafrasering brukt gjentatte ganger. Parafrasering brukes for å kontrollere at en har forstått den man samtaler med riktig, gjennom å omformulere andres utsagn med egne ord (Pettersen & Løkke, 2004). Dette ses på som en metode for å skille mellom informantenes forståelse, og forskerens tolkning (Ryen, 2002). Parafraseringen opplevdes som svært hensiktsmessig for å sikre troverdigheten og påliteligheten rundt datainnsamlingen, da informantene kunne bekrefte eller avkrefte mine parafraseringer.

3.5 Transkribering

Etter datainnsamlingen tok sted ble lydopptakene fra intervjuene overført fra den brukte diktafonen til egen passordbekyttende PC. På egen PC ble lydopptakene spilt av i egnet hastighet for å transkribere dem. Transkripsjon beskriver av Creswell og Creswell (2018) som en oversettelse fra talespråk til skriftspråk. Opptakene i denne studien ble transkribert samme dag som intervjuene tok sted. En av hovedårsakene med å transkribere muntlig form til skriftlig form er for å strukturere intervjusamtalen slik at den blir bedre egnet for analysering (Kvale & Brinkmann, 2015). Transkriberingen vil kunne medføre at datainnsamlinger fremstår som mer oversiktlig. Kvale og Brinkmann (2015) viser til at transkriberingsprosessen ses på som en del av fortolkningsprosessen hvor det vil kunne være forskjell mellom det som blir sagt og det som blir skrevet ned. Det finnes ingen universell struktur for hvordan man skal

foreta transkripsjon av forskningsintervju (Kvale & Brinkmann, 2015), da forskeren må ta egne valg basert på innhold og fremgangsmåte. Dette innebærer blant annet hva og hvordan den muntlige informasjonen skal omgjøres til et skriftspråk som egner seg best for studiens formål. Forskeren må ta et eget valg angående om uttalelser skal gjengis ordrett, inkludert alle småord og gjentakelser, eller å vurdere å redusere dem for at transkripsjonen skal fremstå av en mer formell og skriftlig stil (Kvale & Brinkmann, 2015). Under transkripsjonen ble det besluttet at gjentatte uttrykk som «em», «eh», «hm» kun ble tatt med hvor slike uttrykk ikke fremsto som betydningsfulle for utsagnets innhold. Transkripsjonene ble likevel forsøkt å gjengis ordrett ut fra informantenes muntlige utsagn. Til tross for dette er det viktig å understreke at ikke all informasjon kan gjengis ved å omgjøre muntlige utsagn til skriftlige. Vesentlige aspekter slik som gester, tonefall, kroppsspråk og ironi vil kunne gå tapt (Kvale & Brinkmann, 2015).

3.6 Analyse

3.6.1 Hermeneutisk tilnærming og forforståelse

Analyse innenfor kvalitativ forskning omhandler å gi mening til datamaterialet ved å dele det i mindre deler for å muliggjør tolkning (Creswell & Creswell, 2018; Kvale & Brinkmann, 2015). Tidligere i kapitlet ble det lagt frem at studiens analyse er basert på en hermeneutisk tilnærming. Ifølge Rendtorff (2003) finnes det ingen motsetninger mellom sosialkonstruktivismen og hermeneutikken, og han hevder at sosialkonstruktivismens kritiske perspektiv som en viktig forutsetning for hermeneutisk tolkning. Hermeneutikk er i all enkelhet forklart som læreren om fortolkning av tekster, hvor formålet er å oppnå mening (Gilje, 2019). Hermeneutikkens betydning for studiens analyse er inspirerte av Gadamer (2012) og den hermeneutiske sirkel, hvor en kontinuerlig veksler mellom deler og helhet for å oppnå forståelse. Med utgangspunkt i hermeneutikken har analyseprosessen bestått av å skape forståelse av *delene* av hvert enkelt intervju, samt *helheten* gjennom hvordan intervjuene samlet sett utgjør barnehagelærernes erfaringer fra arbeidet med bekymring for omsorgssvikt mot barn. Den hermeneutiske tilnærmingen krever forståelsen om at forskerens egne tanker, forforståelse og tolkning vil kunne påvirke analyseringen av datamaterialet (Kvale & Brinkmann, 2015). For å unngå påvirkningen dette kan ha på undersøkelsen resultater, krever det økt bevissthet rundt egen forforståelse. Forskere kan ikke legge sin egen forforståelse helt bort, men kan likevel styrke studiens troverdighet ved å bli den bevisst samt å klargjøre den for både seg selv og andre (Postholm, 2010). Forforståelse i denne studien vil kunne

preges av min bakgrunn som utdannet barnehagelærer, personlige opplevelser og forståelsesrammer knyttet til tematikken, i tillegg til mitt nåværende utdanningsforløp med master i spesialpedagogikk og kunnskap som ble opparbeidet gjennom innsamling av teori og empiri i forkant av datainnsamlingen.

3.6.2 Tematisk analyse

Denne studien benytter seg av tematisk analyse hvor det har blitt søkt etter gjennomgående meningsmønstre på tvers av datamaterialet (Braun & Clarke, 2006). En hermeneutisk tilnærming er dermed gjennomgående i analysen, mens tematisk analyse utgjør selve prosessen rundt å analysere det innsamlede datamaterialet (Braun & Clarke, 2006). Tematisk analyse legger føringer for detaljerte og rike beskrivelser av datamaterialet og illustreres av Braun og Clarke (2006) gjennom seks faser som videre vil belyse hvordan analyseprosessen har tatt retning. Første fase handler om å bli kjent med det innsamlede datamaterialet og starter allerede i gjennomføringen av intervjuene (Braun & Clarke, 2006). Intervjuene ble så transkriberte ord for ord før de ble skrevet ut i papirform. Transkripsjonene ble lest gjennom gjentatte ganger hver for seg for å danne et helhetsinntrykk av hver enkelt informants bidrag.

I fase to startet kodingen av datamaterialet ved å lete etter generelle mønstre i intervjuene. Koding handler om å tilsette ulike deler av teksten et eller flere nøkkelord for å gjenkjenne hva som blir uttalt (Kvale & Brinkmann, 2015). I denne studien er kodene dannet direkte ut fra informantenes utsagn, og har dermed lagt føringer for en induktiv tilnærming (Braun & Clarke, 2006). Dette underbygges av Creswell og Creswell (2018) som legger frem at en innenfor sosialkonstruktivismen ser på datainnsamlingen som åpen og ikke avgrenset til det teoretiske rammeverket. Valg av en induktiv tilnærming kan også trolig være med på å redusere påvirkningen av egen forforståelse ved å la datamaterialet være førende for det teoretiske rammeverket, og ikke omvendt ved å la det teoretiske rammeverket styre datainnsamlingen. Eksempel på hvordan koding ble anvendt på tekstsegment.

Tabell 1: Eksempel på koding

Tekstsegment	Koder
<p>«Vi må jo ha et godt forhold til foreldrene da, vi snakker jo med dem hele tiden og da blir det jo litt enklere å ta opp disse tingene da. Det kan jo være vanskelig samtale å ta, så da er det viktig at foreldre ikke er redde for at vi skal angripe dem heller, den grunnmuren av respekt og et godt forhold bygges litt opp på forhånd av slike samtaler føler jeg da, og da blir det jo litt enklere å ta det opp».</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Må ha godt forhold til foreldre • Vanskelig samtale å ta • Respekt for foreldre • Godt forhold i forkant

Fase tre handler om å søke etter gjennomgående temaer ved å sortere og generere kodene (Braun & Clarke, 2006). I denne delen ble forskningsspørsmålene som intervjuguiden var sortert ut fra derfor sett bort ifra for å unngå påvirkningen det kan ha på datamaterialet. Ved å legge bort forskningsspørsmålene ble kodene det som styrte utarbeidelsen av temaene. Temaene ble slått sammen basert på når informantene uttrykte det samme, samt som et helhetsbilde av den innsamlede empirien. To hovedtemaer kom herunder frem: *Refleksjoner rundt hva som skaper bekymring* og *Handlinger ved bekymring*. Det ble laget et tankekart av disse hovedtemaene, som ifølge Braun og Clark (2006) kan være nyttig for å sortere og genere kodene. Kodene som ble ansett som relevante for studiens formål ble samlet under hvert av hovedtemaene og dannet videre grunnlaget for undertemaer. Her var det også nødvendig å studere kodene opp mot hovedtemaene noe som resulterte i at noen koder ble omformulert, mens andre som ikke var relevante for problemstillingen ble forkastet. Som et resultat av sammenslåing av kodene ble det utført seks undertemaer: *Den vonde magefølelsen*, *Å stusse over flere ting*, *Tydelige versus mindre tydelige indikatorer* og *Samarbeid*.

Videre i fase fire gikk jeg gjennom temaene på nytt for å undersøke kvaliteten og relevansen i forhold til problemstilling (Braun & Clarke, 2006). Jeg benyttet meg her av å studere hovedtemaene og transkripsjonene i sin helhet opp mot studiens problemstilling. Denne fasen i analysen medførte dermed at forskningsspørsmål og problemstilling måtte justeres for å tilpasses datamaterialet. I lys av mine tolkninger viste informantenes bidrag til nyanserte aspekter rundt fenomenet ved at de i større grad snakket om erfaringer fra arbeidet med bekymring, i tillegg til at refleksjoner og handlinger ble gjennomgående gjennom intervjuene. Analyseprosessen har lagt føringer for at meningen i tekstene er kommet tydeligere frem, og jeg valgte derfor å tilpasse studiens problemstilling og forskningsspørsmål deretter (Thagaard,

2018). Endring i formuleringen av forskningsspørsmål og problemstilling har imidlertid medført at informantenes begrepsbruk er preget av de opprinnelige formuleringene, særlig hvor begrepet magefølelse er blitt slått sammen med bekymring da dette virker å være informantenes forståelse av fenomenet.

I fase fem ble kodene sammenfattet og dannet videre undertemaer med navn og korte beskrivelser (Braun & Clarke, 2006). Under hovedtemaet *Refleksjoner rundt hva som skaper bekymring* fremsto undertemaene: 1) Å oppfatte noe som skiller seg ut og 3) Meldeplikt versus mer kjøtt på beinet. Under hovedtemaet *Handlinger ved bekymring* fremsto undertemaene: 1) Å dele uroen med andre 2) Samtale med foreldre og 3) Samtale med barn. Hovedessensen rundt hvert undertema ble notert ned for å tydeliggjøre relevansen opp mot studiens problemstilling og forskningsspørsmål. Dette ble videre grunnlag for rapportskrivningen som er del av fase seks (Braun & Clarke, 2006). Det fremsto likevel en utfordring gjennom analyseprosessen ved at både hovedtemaene og kategoriene glir inn i hverandre. Likevel er det forsøkt å danne et helhetsbilde av dette gjennom diskusjonsdelen av oppgaven.

3.7 Kvalitetssikring i forskningsarbeidet

For å vise til kvaliteten på vitenskapelig forskning er det tre kriterier som gjenkjenner forskningsbeslutninger: reliabilitet, validitet og generaliserbarhet. Disse begrepene er ifølge Ringdal (2018) nært forbundet med positivistiske kvalitetskriterier og ses ofte i sammenheng med kvantitativ forskning. Kvalitetsverdien i begrepene vil likevel anvendes i denne studien, da kvalitetsbestemmelser er spesielt viktig i forskning som involverer tolkning, og hvor analyseringsprosessen ikke består av standardiserte strategier og prosedyrer (Akkerman et al., 2008). Begrepene vil derimot ses i sammenheng med foretrukne begreper innenfor kvalitativ forskning: troverdighet, gyldighet og overførbarhet (Ringdal, 2018).

Reliabilitet er knyttet til forskningsresultatenes troverdighet og konsistens, og gjenspeiles ofte i sammenheng med hvorvidt resultatene lar seg reproduseres på et senere tidspunkt av andre forskere (Kvale & Brinkmann, 2015). Johannessen et al. (2021) viser til at svarene umulig vil kunne bli det samme om en annen forsker utførte samme studie. Hensikten i denne studien var likevel å gjøre forskningen så transparent (gjennomsiktig) som mulig for andre forskere (Kvale & Brinkmann, 2015). Dermed ble troverdigheten gjennom studien styrket ved

detaljerte beskrivelser av utforming av intervjuguiden, hvordan intervjuene ble gjennomført, bearbeiding av den innsamlede dataen samt fremgangsmåten i analyseprosessen. Studiens troverdighet vil også kunne ses i sammenheng med forskerens tilnærming i datainnsamlingsprosessen, det semistrukturerte intervjuet samt interaksjonen mellom forsker og informant. Det vil være utfordrende å gjenskape nøyaktig de samme samtalene i denne forskning, blant annet basert på den semistrukturerte intervjuguiden som åpnet opp for variasjoner. Særlig vil oppfølgingsspørsmålene samt parafrasering gjennom intervjuene kunne påvirke svarene. En annen forskers ordvalg, forforståelse og tolkning av informantenes utsagn vil derfor kunne medføre andre svar. Derfor er også transkripsjonene preget av fortolkning, og det samme gjelder valg av koder. Påliteligheten ble trolig likevel styrket ved at spørsmålene innebar å la informantene fortelle fritt om sine opplevelser. På denne måten gav det deltakerne et felles utgangspunkt for samtalen, hvor svarene og rammene overveide deltakernes egne tolkninger av spørsmålene, fremfor ledende spørsmål og preg av forskerens forforståelse i for stor grad.

Validitet handler om den valgte metoden er egnet til å undersøke det den skal undersøke, og viser til studiens gyldighet (Kvale & Brinkmann, 2015). I denne studien er det overordnede validitetsspørsmålet knyttet til om datainnsamlingen gjennom det semistrukturerte intervjuet er godt nok egnet til å innhente informasjon om barnehagelærernes erfaringer knyttet til arbeidet rundt bekymring i barnehagen, og på den måten svarer på studiens problemstillinger og forskningsspørsmål. For å fastslå innhenting av gyldig data for studiens formål ble det brukt lang tid på gjennomgang av intervjuguide, i tillegg til utførelse av pilotintervju. Pilotintervjuet medførte endring i spørsmål som indirekte berørte studiens formål og ble dermed forkastet og korrigert for å sikre innsamling av gyldig data. For å ytterligere styrke validiteten ble intervjuene transkribert samme dag som intervjuene tok sted. Dette gav meg muligheten til å ha intervjuene frisk i minne under nedskrivningen, i tillegg til at det gav muligheten for å fortløpende notere ned tanker og refleksjoner som ble foretatt gjennom intervjuprosessen. Etter transkripsjonene ble det tatt et bevisst valg om å lytte til opptakene igjen, med den transkriberte teksten fremfor meg for å unngå å ha gått glipp av noe, i tillegg til å danne et nytt helhetsinntrykk. Gjennom intervjuene ble det fokusert på parafrasering ved å gjenta det informantene sa samt følge opp med «om jeg forsto deg riktig, så nevner du ...?». Dette kan trolig ses på som en styrke for validiteten da det gav informantene muligheten til å korrigere, bekrefte, avkrefte og utdype sine utsagn ut fra min forståelse. Dette underbygges av Kvale og Brinkmann (2015) som hevder at å kontrollere også er en form for å validere.

I kvalitativ forskning med fraværet av standardregler for hvordan forskningen skal foregå, åpner det opp for personlig skjønn gjennom forskningsprosessen (Kvale & Brinkmann, 2015). Kvaliteten på kunnskapen som produseres vil dermed avhenge av forskerens ferdigheter og kunnskaper om temaet. Postholm (2010) viser til sammenhengen mellom forskerens teoretiske ståsted, spørsmålene som blir stilt, metoden som blir valgt, og dermed hvordan materialet blir samlet inn, analysert og tolket. Det er viktig for forskeren å være klar over egen subjektivitet (Postholm, 2010), noe det bevisst er blitt gjort ved å redegjør for egen bakgrunn, forforståelse og erfaringer. Forskerne kan ikke legge helt bort sin forforståelse, men kan styrke studiens troverdighet ved å bli den bevisst samt å klargjøre den for både seg selv og andre (Postholm, 2010).

Generaliserbarhet viser til om forskningen vil kunne ses på som overførbar med tanke på å være gjeldende i andre situasjoner, andre steder eller med andre deltakere (Ringdal, 2018; Kvale & Brinkmann, 2015). Fem informanter deltok i studien, noe som tilsier relativt få informanter og kan dermed ses på som en trussel mot studiens generaliserbarhet. For å ytterligere styrke generaliserbarheten ville det vært mulig å heller anvendt en kvantitativ forskningsmetode ved å ta i bruk en generell undersøkelse som kunne hatt flere deltakere. Denne oppgaven består likevel av å undersøke barnehagelærernes erfaringer, og det kvalitative semistrukturerte intervjuet ses dermed som mest formålstjenlig. Ved relativt få informanter har det gitt mulighet for å i større grad få tak i detaljerte beskrivelser gjennom nær interaksjon mellom forsker og informanter. Deltakerne i studien er også valgt på bakgrunn av et strategisk utvalg fra barnehagen. I den forbindelse viser Thagaard (2018) til at utvalg basert på kriterier i all hovedsak utgjør et utvalg som ikke er representativt for populasjonen. Studiens funn innebærer dermed ikke resultater som kan generaliseres til å omfatte alle barnehagelærere i Norge, noe intensjonen heller ikke har vært. Kvale og Brinkmann (2015) beskriver naturalistisk generalisering gjennom leserens personlige erfaring. Den som leser, kan på den måten kjenne igjen egen situasjon og erfaringer gjennom de resultatene som er presentert Som Postholm (2010) vektlegger er det leseren selv som vurderer teksten, noe som kan forstås ut at det er leseren som vurderer resultatene som generaliserbar.

3.8 Etiske betraktninger

Forskningsprosessen innebærer flere etiske overveielser. Studiens problemstilling er utformet på en slik måte at det vil kunne forekomme personlige opplysninger fra barnehagelærerne, enten knyttet til dem selv eller barn som tredjepart som ikke bør inngå i studien. Dette legger føringer for at etiske aspekter som anonymitet og personvern må tas hensyn til gjennom hele forskningsprosessen (Kvale & Brinkmann, 2015). Studien er forbeholdt de forskningsetiske vurderingene av «*Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora*» (NESH, 2021) som blant annet innebærer meldeplikt av prosjektet, informert- og fritt samtykke, anonymitet, konfidensialitet samt informasjon til deltakerne om studiens formål. Kravet om meldeplikt ble ivaretatt ved at forskningsprosjektet ble sendt og vurdert av NSD (2022) i forhold til behandling av personopplysninger (se vedlegg 3). Etter prosjektets godkjenning i januar 2022 ble informantene tilsendt informasjonsskriv. Informasjonsskrivet inneholdt formål med studien, informantenes rett til anonymitet, deres mulighet til å trekke seg fra prosjektet når de måtte ønske, samt kravet om informert og fritt samtykke. Fritt samtykke beskrives som samtykke uten ytre press, mens informert samtykke viser til informasjon om forhold som angår informantenes deltakelse i forskningsprosjektet (NESH, 2021). Deltakerne i studien samtykket muntlig istedenfor skriftlig, på grunn av Covid-19 situasjonen. Thagaard (2018) understreker at det er særlig viktig for forskeren å reflektere rundt hva informert samtykke innebærer for deltakerne som skal studeres. Årsaken til dette bunner i at informantene ikke samtykker til hvordan forskeren tolker og analyserer den innsamlede dataen. Forskeren vet ikke på forhånd hvordan dataen vil fremstå og gi av informasjon, og tolkning av datamaterialet vil dermed ikke kunne samtykkes til (Thagaard, 2018).

Informantene ble opplyst om at det ble tatt lydopptak av hele intervjuet, dette ble informert om både i informasjonsskrivet og før lydopptakeren ble slått på. Videre fikk informantene beskjed om at lydopptak og annen personlig informasjon vil bli slettet etter endt prosjekt som etter planen er 16.mai.2022. Informantenes konfidensialitet er blitt ivaretatt blant annet ved at transkripsjonene er dialektsnøytrale og at navn, sted og andre personopplysninger ikke er identifiserbare. Før hvert intervju ble informantene påminnet deres taushetsplikt og at studien ikke ber om navn, alder eller identifiserbar informasjon om barn. Dette for å sikre anonymiteten til barn som tredjepart (NESH, 2021). Sensitive opplysninger knyttet til

informantenes privatliv og tredjeparter er bevisst unngått gjennom transkripsjonene på bakgrunn av forskerens vurdering om at disse ses på som nødvendige for studiens formål.

4 Presentasjon av funn

I dette kapitlet presenteres studiens funn med formål om å belyse problemstillingen om hvilke erfaringer barnehagelærere fra arbeidet med bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet. Basert på den tematiske analysen ble det utformet to hovedtemaer med undertemaer. Det første hovedtemaet omhandler *Refleksjoner rundt bekymringer* og inneholder undertemaene: *Å oppfatte noe som skiller seg ut* og *Meldeplikt versus mer kjøtt på beinet*. Det andre hovedtemaet viser til *Handlingsaspektet rundt bekymringene* og inneholder følgende tre undertemaer: *Å dele uroen med andre*, *Samtale med foreldre* og *Samtale med barn*. Disse temaene vil til sammen belyse hvilke erfaringer informantene har fra å arbeide med bekymringer innad i barnehagen.

4.1 Refleksjoner rundt hva som skaper en bekymring

4.1.1 Å oppfatte noe som skiller seg ut

Informantene fortalte at en magesfølelse ofte kommer av å legge merke til noe som skiller seg ut, anses utenfor normalen eller gir dem en følelse på at noe ikke stemmer rundt barn og foreldre. Informantene refererte til sammensatte beskrivelser av ulike subtile og konkrete tegn de observerer som utløser en slik følelse. Utsagnet til informant 2 kan illustrere dette:

Det starter jo ofte med en magesfølelse, det er jo en følelse som en får (...) ofte er det noe en observerer da, at barna reagerer på noe du ikke skjønner, at du observerer ett eller annet i relasjonen mellom barn og foreldre, et blikk bare, eller at barnet forteller deg noe. Det kan jo være så mangt, det er litt vanskelig å svare på, men noe som gir deg en følelse på at du stusser på noe da.

Informant 2 og 4 presiserte at enhver endring i barns atferd medfører en følelse på at noe ikke er som det skal ved barnet. Fysiske merker på barnas kropp og barn som kommer skitne, med urene bleier eller manglende matpakke og skifteklær ble også trukket frem av informantene. Observasjon av samspill og tilknytning mellom barn og foreldre ble vektlagt av informant 3 hvor hun fortalte om en gang hun observerte et barn og en far i en hente-og-bringe-situasjon i

barnehagen. Videre ble informanten spurt om hun kunne fortelle hva som medførte at hun anså dette samspillet som bekymringsfullt. Informanten uttalte seg som følger:

Faren viste liksom ikke noe glede for å se barnet, barnet forsøkte liksom så inderlig å få kontakt. Det var bare noe der. Nei, det er jo selvfølgelig litt vanskelig å svare på, men det var bare en følelse av at noe ikke helt stemte da. Når en har jobbet så lenge så ser en bare at her er det noe som ikke stemmer.

Informantene mener at det krever kunnskap og erfaring for å legge merke til noe som skiller seg ut rundt barna og deres foreldre. «Uten kunnskapen vet man jo ikke hva man skal se etter» fortalte informant 1. I forhold til om magefølelsen er til å stole på vektla informant 4 at usikkerheten var større når hun hadde lite erfaring. I forlengelsen la hun frem: «Kanskje spesielt i starten, de første årene når man ikke hadde så mye erfaring, det var litt mer styrt av de konkrete tegnene heller da kanskje, det skolefaglige delen av det». Videre fortalte hun at etter flere år i arbeidet er hun nå tryggere da hun stoler mer på egen evne til å skille mellom hva som er normalt og unormalt rundt barn og foreldre. Informant 5 mener at en bekymring oppstår automatisk på bakgrunn av kunnskap hun har tilegnet seg gjennom flere år i arbeidet, og uttalte seg som følger:

Man har jo lært om de konkrete tegnene da, men den andre delen av det er jo at en har jobbet i så mange år og tilegnet seg den erfaringen (...) Man får et trent øye av å jobbe med barn i så mange år og oppfatter noe fordi en har så mye erfaring, da tror jeg man bare kan gå forbi et barn man ikke kjenner og likevel kjenne på den uroen.

I henhold til hvordan magefølelsen har endret seg gjennom årene fortalte informant 3 at hun tror at hun nå er raskere på å tenke gjennom de signalene og tegnene som barna sender. Vedkommende refererte til hvordan hun tenker mer over barns reaksjoner og atferd nå enn tidligere, og la frem:

Føler det sitter litt mer i hode enn kroppen nå, kanskje at jeg er litt raskere på å tenke gjennom den følelsen en får da, sånn: hm, hvorfor reagerte hun sånn, var det skummelt, var det vanskelig, hva kan ligge bak der, ikke sant – at en liksom reality checker litt det en har fått da, en har jo litt mer faglig kunnskap å feste den i nå enn før da.

Selv om informant 2 presiserte at det er viktig å ta magesfølelsen på alvor, påpekte hun også at den kan medføre usikkerhet og tanker rundt om det kun er noe hun selv kjenner på. Informant 4 påpekte at det er viktig å tenke over hva som kan ligge bak urofølelsen og la frem:

Må ikke tenke at jeg sitter og ser alt eller kan alt heller, selv en er trygg så er det vanskelig med den der uroen, å vite om det er riktig det en kjenner på. Det er jo viktig med den normalforståelsen også da, at ikke alt som utløser en uro trenger å bety at barnet blir utsatt for omsorgssvikt, så man må tenke gjennom hva den kan komme av da, er det jeg mener.

I henhold til hvordan en Flere av informantene fortalte også om hvor stort ansvar de har til å oppdage barna som ikke har det bra hjemme, og fortalte om en personlig plikt til å ta innover seg de signalene barna sender. Informant 4 fortalte at hun ikke må lete etter bekymringen, men at det handler om å være pålogget som voksen:

Ansvarer er så stort, fordi man har en enorm mulighet til å oppdage de sårbare barna, men det handler jo om å være pålogget som voksen, hvis du ikke er pålogget så får du ikke med deg det som skjer. Uansett hvor mye kunnskap en sitter på, en skal ikke lete etter bekymringer selvfølgelig, men det er så viktig å være klar over at det kan komme.

Informant 2 fortalte at det er viktig å være genuint til stede sammen med barna og deres foreldre i det daglige for å kunne fange opp de faktene som fort kan overses. Informant 5 presiserte at det kan være følelsmessig utfordrende å ta innover seg at barn lever med foreldre som er ikke ønsker dem godt, men la frem: «Det er jo aldri noe god følelse å tenke at her er det noe, man er jo glad i dem [barna], men man lukker ikke øynene heller, selv om det føles ubehagelig». Informant 1 fortalte at hvordan hun tenker og responderer på de signalene barna sender er av betydning for om det oppstår en bekymring eller ikke. Vedkommende la frem et eksempel:

Det kommer som regel når man minst venter det. Også er det jo fordi vi jobber med de hele tiden, også akkurat som helt konkret ting midt i et dobesøk så plutselig sier barnet noe, så kan en liksom fort tenke: neida, men det går ikke an, nei sånn skal man ikke gjøre, også kan man tørke og vaske hendene, ta påkledning og gå ut, eller så kan man faktisk fange opp øyeblikket. Så det er jo to forskjellige ting som kan ha to forskjellige utfall for om det oppstår en bekymring eller ei.

4.1.2 Meldeplikt versus mer kjøtt på beinet

I henhold til hvilke tegn og signaler som kan utløse bekymringer trakk informantene frem at noen tegn er tydelige mens andre er mindre tydelige. Informantene reflekterte blant annet rundt hva som må til for at en bekymring anses som grunnlag nok til å meldes til barneverntjenesten og når den må undersøkes nærmere. Informant 4 fortalte at barn som har en aggressiv, voldelig eller seksualisert atferd er en endring hun tenker er et sikkert tegn på omsorgssvikt, da atferden må være lært fra en plass. Blåmerker bak ører, på romper eller rundt kjønnsorgan ble trukket frem av informant 2 som tydelig tegn på at barnet har opplevd noe det ikke skal og at meldeplikten da utløses. Informant 3 uttalte seg som følger:

Barn kan jo snakke veldig tydelig om vold, seksuelle overgrep, hvis det er såne åpenbare ting, merker på kroppen til barnet, så er det liksom åpenbart bekymringsfullt, det kan jo være å se foreldre ruset, det kan være at vi åpenbart ser at dette menneske ikke kan ta vare på dette barnet. Ja, det er jo såne åpenbare ting, da er det jo så tydelig på en måte at meldeplikten utløses jo da.

Informantene fortalte om disse åpenbare tegnene som direkte utløsere for meldeplikten, hvorav samtlige uttrykte at de er trygge på rutinene barnehagene har rundt dette. Informantene fortalte om en prosess hvor de må gå til styrer for å avklare, eventuelt sende en individuell bekymringsmelding til barneverntjenesten. Utsagnet til informant 1 kan illustrere dette:

Vi som jobber i barnehagen vet godt om plikten vår og hva vi skal gjøre når det er såne alvorlige ting, rutinene der er så innbarka at vi vet godt hva vi skal gjøre. Da må jeg gå til styrer for å avklare så er det som regel han som er ansvarlig for å sende den meldingen (...) Det har hendt at jeg gjør det selv også, [sendt en bekymringsmelding] for noen år tilbake siden, da opplevde jeg at styreren ikke tok meg på alvor, men da kjente jeg min plikt holdt jeg på å si, og meldte jo uansett.

Informantene fortalte at de er trygge på tegnene som utløser meldeplikten og forklarte dette gjennom kunnskap de har tilegnet seg etter flere år i arbeidet. Samtidig fortalte informant 3 at tegnene sjeldent er tydelige, og at det kan være vanskelig å vite når det tegnene kan være indikasjon på omsorgssvikt, og når det kun er noe hun selv kjenner på. Informant 2 presiserte at det ofte kan være logiske årsaker til den uroen hun kjenner på, og fortalte at det derfor er viktig å ikke tenke at alt hun ser trenger å indikere at barnet blir utsatt for mishandling.

Vedkommende uttalte seg som følger: «En vet jo at det er mye der ute, men man må ikke glemme hva som er normalt i den alderen heller, at ikke alt en ser trenger å være et tegn på mishandling, det mener jeg er kjempeviktig». Informant 5 fortalte at selv om det er viktig å ta barns uttalelser på alvor, er det sjeldent en uttalelse alene som medfører bekymring. I forlengelsen la hun frem:

Barn kan jo si mye rart, det kan jo være utsagn som bare er utsagn. Plutselig sier barnet at pappa har et kjøleskap med bare øl, også tenker en at det trenger jo ikke være feil, kanskje han brygger øl, kanskje det er en hobby, også betyr ikke det at man gjør noe, men det kan være at om to uker så sier barnet at pappa sov hele dagen - da er det en ny ting som kanskje kan bygge litt på da.

Videre fortalte informanten at det derfor er viktig å undersøke nærmere før hun kan definere om det er grunn til å bli bekymret eller om det kan være en misforståelse. Informant 4 fortalte at hun synes det er utfordrende å vite når en bekymring er tydelige nok og ikke, og uttalte dette som en indre konflikt:

Det er jo ofte den indre konflikten jeg havner i, fordi jeg vet godt hva jeg må gjøre hvis det er en reell bekymring, men så er det spørsmålet om det er det da, og hva gjør vi liksom da, det tar kanskje litt tid, må jo ha noe å feste det i. Men det ligger egentlig i min holdning og innstilling hvis jeg merker at det er noe, at jeg må prøve å finne ut hva som ligger bak.

Samtlige informantene påpekte viktigheten av å heller melde til barneverntjenesten er gang for mye enn for lite, men at det er viktig å undersøke grundig først. Flere av informantene trakk frem belastningen på foreldre som en årsak til dette, hvorav informant 1 la frem: «Tenk om en tar feil, tenk å gjøre det mot en familie, at de egentlig ikke har gjort noe». Selv om informanten reflekterte rundt frykten for å ta feil, la hun likevel frem: «Det er jo derfor vi må undersøke litt først, snakke med kollegaer også være trygg på at jeg har gjort jobben min likevel». Belastningen av foreldre ble også trukket frem at informant 3 hvor hun veide dette opp i forbindelse med barnets beste:

En må jo ha noe mer kjøtt på beinet, for selv om en kan gå og tenke at ja, heller en gang for mye, men det er jo ikke til barnets beste hvis foreldre blir stresset over en bekymringsmelding uten grunn, da kan de jo miste endel av sin mentaliseringsevne som kan gå utover barnet igjen da.

Informantene trakk videre frem at hun da må observere barnet i flere settinger for å innsamle mer informasjon som kan underbygge den bekymringen hun har.

4.2 Handlinger ved bekymring

4.2.1 Å dele uroen med andre

Samtlige informanter presiserte et behov for å raskt sette ord på en bekymring ved å dele den med kollegaer. Veien fra når barnehagelærerne kjenner på en uro og når de deler den med andre ble presisert som kort av informantene. Informantene fortalte at det ofte kan oppstå usikkerhet rundt det de har observert rundt barn eller deres foreldre, og at de derfor må forhøre seg om kollegaene har samme forståelse og oppfatning. Informant 2 uttalte seg som følger:

Også må man liksom kaste litt ball også for min egen del for at jeg skal på en måte, er det riktig det jeg ser, overtolker jeg det jeg ser, er det noen andre som har sett noe lignende, også kan det kanskje være noen andre som sier at ja for jeg stusset litt for han oppførte seg sånn i den situasjonen som ikke jeg har sett, ikke sant, så får en det litt bekreftet på et vis.

Flere av informantene beskrev at årsaken til å dele bekymringene med kollegaer handler om personalets ulike forståelser av hva som observeres. Informant 1 presiserte at: «Jeg kan ikke sitte og tenke at jeg ser hele bildet alene, vi har ulik kompetanse og ser ulike ting, jeg må forhøre meg med dem». Informant 3 la frem at hun selv har vokst opp på «solsiden» uten rus og at andre som kanskje har vokst opp med alkoholiserede foreldre kan fange opp noen faktorer hos foreldrene som de kjenner igjen fra de selv var små. Derfor er det ifølge informanten av stor betydning å få kollegaers formeninger. Informant 2 fortalte at hun på personalmøter pleier å ha med nedskrevne observasjoner som hun tar opp med kollegaer. Informant 4 fortalte at hun tidligere gikk med en bekymring som ikke det satt av tid til å ta opp sammen med kollegaene sine og la frem:

Jeg følte på en sånn vond greie at det ikke var riktig, men det ble ikke noe av den saken faktisk. Kanskje fordi jeg ikke var helt trygg, man må jo ha kollegaene med i ryggen, det handler jo om tryggheten av å melde fra også. Jeg følte nok at det bare var jeg som kjente på det, når vi ikke fikk tiden til å ta det opp.

Et annet aspekt som ble trukket frem var samarbeidet og muligheten til å drøfte saker med barneverntjenesten. Informant 5 fortalte at hun en gang var i tvil rundt noen blåmerker på et barn og la da frem: «Det er derfor vi har barnevernet, så spiller vi det videre, vi forteller bare det vi har observert så får man gjerne litt tips om hva de mener». Informantene presiserte at de opplever et godt og trygt samarbeid med barneverntjenesten og at de ved flere anledninger har kontaktet dem for å diskutere enkeltbarn de har blitt bekymret for. Informant 2 fortalte:

Min erfaring har alltid vært at det er et godt samarbeid med tjenesten, vi har de ofte med på personalmøter. Også dette med veiledning og råd er jo helt gull, fordi de sitter jo på en annen kompetanse enn det vi har.

Informant 1 og 3 opplever at barnevernet alltid er tilgjengelig og at de gjerne tar en telefonsamtale til dem når de kjenner på en uro rundt et barn. Informant 3 uttalte seg om at det er godt å kunne snakke med barnevernet da de har en annen innfallsvinkel:

Det er jo et så godt samarbeid og det gjør en jo trygg på hva en så skal gjøre, for en sitter på ulik kompetanse og da er godt å kunne lufte det vi har observert eller ja. Jeg ringer dem [barneverntjenesten] ofte jeg, hvis det er noe så er det så godt å lufte det med noen som har litt annen innfallsvinkel.

4.2.2 Foreldresamarbeid

Samtlige informanter poengterte viktigheten av et godt foreldresamarbeid ved bekymring for barns omsorgssituasjon. Basert på at det ofte kan være logiske årsaker til det som er blitt observert rundt barnet, anses samtale med foreldre som viktig for å avklare om bekymringen kan basere seg på misforståelser. Utsagnet til informant 5 kan illustrere dette:

Ofte er det helt logiske grunner, veldig mange ganger har det jo vært at foreldrene har gått i fra hverandre eller at det har skjedd ting uten at de har informert barnehagen om det, da kan vi se veldig store forandringer på barna. Det er derfor vi må snakke med foreldrene og ha en ærlighet på de tingene som kan være vanskelig.

Informant 1 fortalte at samtaler med foreldre kan foregå i hente-og-bringe situasjoner, gjerne samme dag som det er observert en endring hos barnet. På den måten kan hun få en forklaring på hva som har medført den eventuelle endringen uten å måtte gå videre med bekymringen. Samtaler med foreldre i garderoben ble også vektlagt av informant 3 som fortalte at hun syns

det er viktig at slike samtaler ikke trenger å være formelle da dette kan føre til at foreldre kan føle seg angrepet. Informant 4 fortalte at hun pleier å innkalle til foreldremøter hvis mistanken var pågått over lengre tid. Samtidig var det da viktig å gi foreldrene informasjon på forhånd så de ikke skulle grue seg eller bli overrasket over det som skulle tas opp. Informant 2 fortalte at samarbeidet forklarer mye rundt foreldre, og at en bekymring både kan forsterkes eller forsvinne ved å snakke med foreldre. I forlengelsen la informanten frem:

Du har jo de foreldrene som ikke er noe særlig på å samarbeide da, de som aldri møter opp på foreldremøter eller som ikke ønsker å ha det samarbeidet da. Men det sier jo sitt syns jeg, da forsterkes jo kanskje det bekymringen enda litt da.

I forlengelsen fortalte informantene at hun likevel opplever at de fleste foreldre ønsker det beste for barna deres og at det sjeldent er foreldre som ikke ønsker en god dialog. Informantene fortalte også at det kan være utfordrende å konfrontere foreldre med en bekymring på bakgrunn av redsel for å ødelegge relasjonen. Informant 2 la frem: «Altså en må jo være ærlig, kjenner en foreldrene kan det jo være litt ekstra å tro at barnet ikke har det bra, og litt ekstra vanskelig å ta den samtalen da». Informant 4 fortalte at hun tidligere pleide å grue seg til slike samtaler, men at hun er tryggere nå som hun har gjort det så mange ganger. Et godt forhold til foreldre i forkant av slike samtaler for å minske terskelen for å ta opp en bekymring når den først forekommer ble vektlagt av flere. Informant 3 forklarte det slik:

Det kan jo være en vanskelig samtale å ta, så da er det viktig at foreldre ikke er redde for at vi skal angripe dem heller, den grunnmuren av respekt og et godt forhold bygges litt opp på forhånd av slike samtaler føler jeg da, og da blir det jo litt enklere å ta det opp.

Informant 4 fortalte at de aller fleste foreldre vil det beste for barna sine, og at hun opplever at foreldre ofte forstår hvorfor hun tar opp ting med dem. Hun mener at det også kommer an på hvordan hun formulerer bekymringen, og la frem at det er viktig å ikke angripe foreldrene i samtalen:

Jeg hadde en gang et barn med noen brennmerker som jeg hadde stusset litt på, var litt usikker på hva det kunne være, ikke sant. Da snakket jeg med mor med en gang hun hentet. Men man må gjerne starter litt forsiktig da, sånn jeg ser at han har dette, har han skadet seg eller? Altså en må ikke gå inn i samtaler med foreldre med en fordømming, må ikke være så forutinntatte da.

Informantene fortalte at å snakke med foreldre kommer an på graden av bekymring hvorav de la frem at de ikke snakker med foreldre hvis det gjelder direkte mistanker om vold og overgrep. Informant 1 la frem: «Med mindre det er uttalelse fra barnet som tilsier at det er vold, da er det jo ikke noe god-snakking med foreldre, men meldeplikten». Videre fortalte informanten at hun føler at hun skylder foreldre å ta en samtale hvis det ikke gjelder slike direkte mistanker om vold, da det kan være foreldre som bare trenger litt tilrettelegging av barnehagen. Informant 4 fortalte at foreldre selv kan være i en sårbar situasjon eller at det kan være kulturforskjeller som underligger. Da kan slike samtaler ifølge informanten innebære veiledning.

4.2.3 Samtale med barn

Samtlige informanter meddelte at noe av det viktigste de gjør i arbeidet er å våge å spørre barna om deres hjemmesituasjon eller hva de har opplevd. «Det første er jo å tørre å spørre dem da, det må vi ikke være så redde for», nevnte informant 2. Informant 1 la vekt på at hun snakker med barn for å bekrefte eller avkrefte bekymringene, og la frem viktigheten av hvordan hun fremtrer i samtalen:

Når jeg er bekymret er det aller første å snakke med barna, uten å stille ledende spørsmål da, men prøve å finne ut litt mer, på en måte bekrefte litt, men det har alltid vært viktig å ikke ta det barnet til side for en alvorsprat, men det må være i en naturlig setting for at det også skal svare så naturlig som mulig.

Informantene la frem kvaliteter i samtale med barna, hvor de fortalte at det er viktig å unngå å stille ledende spørsmål samt at det må være i en så naturlig setting som mulig. «Det handler jo om å skape rom for det da, om det er sånn spontant eller kanskje at vi avtaler en bekymringsamtale eller sånn, det kommer litt an på», nevnte informant 4. Informant 5 presiserte at det er viktig å ikke være redd for å spørre barna om ting, da det kan være med på å styrke en bekymring:

Man må ikke være så redd for å si ting, så i samtale med barnet kan jeg for eksempel si *kan du forteller litt mer om det, hva skjedde da, var du hjemme på rommet ditt, var du litt sinna eller var du lei deg*, eller altså. (...) Noen ganger kan det ikke komme noen ting, mens andre ganger

kan det åpne ei dør som gjør at man kanskje får en sterkere bekymring som gjør at meldeplikten utløses.

En viktig forutsetning i samtale med barn handler ifølge informantene blant annet om at barn har fort for å lukke seg om de merker at barnehagelærerne prøver å «fiske». Informant 1 fortalte derfor at det er av stor betydning å ha kunnskap om hvordan man samtaler med barn, samt å øve seg på slike samtaler. Informant 5 la vekt på viktigheten av hvordan hun reagerer:

Barn lukker seg om de skjønner at du er ute etter å fiske etter ting. Da tenker de fort at de ikke burde sagt ting om du reagerer, men vi må hele tiden tenke over hva vi sier.

Det fremsto delte opplevelser av trygghet rundt slike samtaler. Flere av informantene presiserte at de er trygge fordi de har øvd seg på slike samtaler i flere år. Informant 4 og 2 fortalte derimot at de syns det er utfordrende å samtale med barn om vanskelige temaer, hvorav informant 4 uttalte seg som følger:

Vi må jo hele tiden tenke gjennom hva vi sier, det syns jeg er så vanskelig, aldri føler jeg at jeg blir helt klok på det, eller helt trygg da. En er jo redd for å trå feil, legge ord i munnen på barnet på en måte.

5 Diskusjon

I denne delen av oppgaven vil den innsamlede empirien bli diskutert opp mot tidligere forskning samt studiens teoretiske rammeverk for å besvare problemstillingen: *Hvilke erfaringer har barnehagelærere fra arbeidet med bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet?* Basert på studiens hermeneutiske utgangspunkt vil funnene bli sett i sammenheng ut fra forskningsspørsmålene for å danne et helhetsbilde av studiens mest sentrale funn. Det vil likevel bli trukket noen vekslinger mellom forskningsspørsmålene for å danne en helhetlig forståelse av barnehagelærernes erfaringer i arbeidet, der dette anses som nødvendig.

5.1 Refleksjoner rundt hva som skaper en bekymring

Både *Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver* (Kunnskapsdepartementet, 2017a) og regjeringens *Opptrappingsplan mot vold og overgrep* (2017-2021) presiserer at personalet i barnehagen skal ha den gjeldene kompetansen til å avdekke og oppdage omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep mot barn. Ifølge Killén (2021) krever dette en kompetanse som er mye mer kompleks enn bare teori, og baserer seg på kunnskap på et skjønns- og intuitivt nivå. Funnene fra denne studien indikerer at barnehagelærerne oppfatter noen subtile og konkrete tegn rundt barn og foreldre på et kroppslig og følelsesmessig nivå som grunnlag for bekymring. Dette stemmer overens med tidligere forsknings- og faglitteratur som presiserer at bekymringer ofte oppstår i kroppen og beskrives som en magefølelse (Lehn, 2009; Lehn & Emilsen, 2020; Schols et al., 2013; Killén, 2021). Ifølge Emilsen og Bratterud (2020b) har ikke følelser tradisjonelt sett vært anerkjent som relevant kunnskap og har hatt lite plass innenfor formell utøvelse av kunnskap. Likevel presiserer Gotvassli (2015) at kunnskapsutvikling gjennom følelser, teft og intuisjon er viktigere enn først antatt, og at ved å utelukke disse vil viktige kunnskapselementer kunne gå tapt. Basert på datamaterialet virker barnehagelærerne å være trygge på egen magefølelse og forankrer dette i kunnskap og erfaring de har tilegnet seg gjennom lengre erfaring i yrket. Dette sammenfaller med forskningen til Schols et al. (2013) som fant at pedagoger har sterk tiltro til egen magefølelse da den er bygget opp av erfaring. Datamaterialet viser blant annet at lengre erfaring medfører at barnehagelærerne forankrer uroen i faglig kunnskap. Til tross for faglig kunnskap synliggjør datamaterialet at det også kan oppstå usikkerhet rundt egen magefølelse, og dette ble forklart gjennom at ikke alt som medfører uroen trenger å indikere at barnet blir utsatt for

omsorgssvikt. Som Lehn (2009) fant så omhandler magesfølelsen en individuell følelsesmessig reaksjon som setter seg i hode og kroppen. Ifølge Emilsen og Bratterud (2020b) er det naturlig for barnehagelærerne med lengre erfaring å vite når noe skiller seg ut rundt barn og foreldre, samtidig er det vanskelig å vite hva årsaken til dette kan være, og det er derfor viktig å ikke trekke for raske konklusjoner. I likhet med Emilsen og Bratterud (2020b) påpekte informantene at det derfor er viktig å raskt sette ord på uroen ved å dele den med andre. Denne diskusjonen finner ytterligere sted senere i kapitlet.

Videre indikere studien at hvordan en bekymring blir skapt omhandler barnehagelærernes evne til å være pålogget samt bevisste på at omsorgssvikt mot barn foregår. Informantene påpekte blant annet at det ikke holder å ha kunnskap om hvordan omsorgssvikt kan komme til syne, hvis de ikke anerkjenner ansvaret og den personlige plikten de har til å ta innover seg de signalene barna sender. Dette kan ses i sammenheng med Thorkildsen (2018) som fremhever frasen «Du ser det ikke før du tror det» for å underbygge viktigheten av å ha kunnskap samt en økt bevissthet rundt at omsorgssvikt for å oppdage barn som utsettes for det. Hvis ikke barnehagelærerne er bevisste på at omsorgssvikt mot barn er en realitet er det tenkelig at det kan minimere evnen til å se det utsatte barnet. Et av aspektene barnehagelærerne løftet frem var å anerkjenne at det kan være utfordrende å tenke at barna ikke har det bra hjemme, og vektla derfor et personlig valg om å ta innover seg de signalene barna sender. Som både Killén (2021) og Søftestad (2018) presiserer er en av de største utfordringene i arbeidet med omsorgssvikt mot barn at det kan medføre store følelsesmessige reaksjoner. Slike reaksjoner kan medføre *bagatellisering* som blant annet innebære å bortforklare barnets risiko for å beskytte oss selv (Killén, 2021). Ved å anerkjenne egne holdninger og bevissthet kan følelsesmessige reaksjoner ifølge Søftestad (2018) bli gjort om til ressurser fremfor belastninger i arbeidet. Det er tenkelig at dette også kan medføre en økt årvåkenhet for å fange opp de signalene barna sender, slik informantene presiserer, og kan derfor ha en betydning for evnen til å bli bekymret.

Denne studiens første forskningsspørsmål søker svar på hvordan barnehagelærerne reflekterer over hva som skaper en bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet. Basert på analysen av datamaterialet viser funnene at tegn og signaler som medfører bekymring kan omhandle samspill mellom barn og foreldre, barns atferd og uttalelser, fysiske merker på barnas kropp eller manglende primære behov som mat eller urenslighet. Informantenes refleksjoner rundt disse bekymringstegnene indikerer at de skiller mellom alvorlighetsgrad i

forhold til hva som gjør dem bekymringsfulle. Blant annet trakk informantene frem direkte uttalelser om vold og overgrep, aggressiv, seksualisert eller brå endring i atferd, fysiske merker bak ører og rundt kjønnsorgan samt å se foreldre ruset som tydelige utløsere for bekymring. Dette er i tråd med hva Lehn og Emilsen (2020) betegner som «åpenbarebekymringer», da de gir en direkte indikasjon på omsorgssvikt og resulterer som regel i en bekymringsmelding til barneverntjenesten. I likhet med Lehn og Emilsen (2020) virker det som at barnehagelærerne i denne studien ikke bruker lang tid på å definere disse tegnene som bekymringsfulle, og beskriver at de utløser meldeplikten fortløpende. I Barnehagelova (2005, § 46) står det at enhver som er pliktet til å følge denne loven skal melde fra til barneverntjenesten hvis det er grunn til å tro at et barn blir utsatt for mishandling eller alvorlig mangler i omsorgssituasjonen. Dersom personalet unngår å melde fra hvis de vet, burde vite eller har mistanke om at barn blir utsatt for alvorlig omsorgssvikt, vold eller seksuelle overgrep er dette straffbart (Straffeloven §196). Til tross for at det hovedsakelig er styrer som er ansvarlig for å sende en bekymringsmelding til barneverntjenesten, fremhever lovverket også et individuelt ansvar på hver enkelt ansatt om å melde fra hvis de blir bekymret (Barnehageloven, 2005, §46). Barnehagelærerne i studien virker å være bevisste tegnene som utløser meldeplikten, og vektla også et personlig ansvar forbundet med den individuelle meldeplikten.

Til tross for dette synliggjør datamaterialet at kompleksiteten i arbeidet virker å oppstå når barnehagelærerne kjenner på en uro, men er usikre på om den er grunnlag nok til å utløse meldeplikten. I den sammenheng trakk informantene frem at tegn og signaler på omsorgssvikt sjeldent er tydelige og at det derfor ofte er flere ting som til sammen utløser en bekymring. Funnene tyder på at en utfordring som foreligger er at barna kan vise vage signaler som ikke nødvendigvis trenger å indikere at barnet utsettes for omsorgssvikt. Som Kvello (2015) presiserer er det ofte enklere å være enige om hva som er sviktende omsorg og mishandling, enn å skille mellom hva som er god nok og hva som er tilstrekkelig omsorg. Denne grensen er ifølge Emilsen og Bratterud (2020c) uklar, og forståelsen av hva som er sviktende omsorg og hva som er god nok omsorgssvikt er vanskelig å definere. Symptomene på omsorgssvikt er heller ikke entydige, og kan derfor ikke avgrenses til enkle forståelser eller bør låses til enkelttegn (NOU 2017:12). Omsorgssvikt består av et bredt spekter av situasjoner og kan omhandle alt fra situasjonsavhengig krise for eksempel forbundet med skilsmisser eller død, til mishandling og vold (Killén, 2021). Barnehagelærerne i denne studien virker å være

bevisste på omsorgssviktens komplekse forståelse, og at ikke alt som medfører en uro trenger å indikere at barnet utsettes for omsorgssvikt.

I datamaterialet kom det også frem at barnehagelærerne var opptatte av å skille mellom hva som er normalt og unormalt rundt barn. I tillegg indikerer studien at dette også innebærer en redsel for å feiltolke barnas signaler. En av overlevelsestrategiene som Killén (2021) vektlegger som hindringer i arbeidet med omsorgssvikt innebærer *problemflytting* som kan medføre bortforklaring av barnets risiko med pedagogiske problemer. Drugli og Onsøien (2021) hevder at det er avgjørende å ha kunnskap nok til å skille mellom hva som er normalt hos barn og hva som kan indikere omsorgssvikt. I et fagfelt preget av fortolkninger viser Thorkildsen (2018) til Cristoffer-saken hvor volden forsvant i lys av en ADHD-diagnose for å understreke hvor viktig det er å kunne skille mellom hva som er symptomene på omsorgssvikt og hva som kan være forbundet med andre årsaker. Basert på dette kan det sies at det er flere fallgruver forbundet med å tolke barnas signaler for tidlig. Informantenes refleksjoner rundt hva som skaper bekymring, kan derfor forstås ut fra at ikke alle tegnene som kan tyde på omsorgssvikt, nødvendigvis er det, og de trenger derfor tid samt gjentatte observasjoner for å definere egen uro.

Bekymringstegnene som trenger tid, kan imidlertid ses i sammenheng med hva Lehn og Emilsen (2020) betegner som «gråsonebekymringer» der det ikke finnes noen tydelige indikasjoner på omsorgssvikt. Det er likevel vesentlig å bemerke seg ved at gråsonebekymringer kan være spesielt utfordrende da de stiller krav til profesjonelt skjønn samt regnes som en tidkrevende prosess (Backe-Hansen, 2009). Når barnehagelærerne anvender det profesjonelle skjønn står de i et spenningsfelt mellom kvalitetskriterier og en udefinert grense rundt hva som er «riktig» og hva som er «galt» (Kirkebøen, 2013). Når lovverkets formulering tilsier at det må være en *grunn til å tro* at barnet utsettes for omsorgssvikt, er det likevel ikke utenkelig at informantene uttrykker et behov for å feste uroen sin i noe. Når et barn utsettes for omsorgssvikt er det imidlertid ingen tid å miste, og intervensjon må skje raskt for å unngå at barnet må leve lengre under de sviktende omsorgsforholdene (Kvelling, 2015). Spenningsfeltet mellom når barnehagelærerne kjenner på en uro og når det er *grunn til å tro* at det er omsorgssvikt, kan dermed understreke kompleksiteten barnehagelærerne står ovenfor.

En av informantene trakk blant annet frem dette som en indre konflikt i forhold til at hun er trygg på hva som utløser meldeplikten, men at det er utfordrende å vite når tegnene er tydelige nok og når hun må undersøke nærmere. Samtidig er det verdt å nevne at det ikke er barnehagelærernes oppgave å undersøke, men melde fra når de blir bekymret (Barnehageloven, 2005, §46). Studiens funn kan derfor sies å sammenfalle med annen forskning på feltet som presiserer at lovverket formulering *grunn til å tro* kan føre til utfordringer med når meldepliktet utløses (Backe-Hansen, 2009; Albæk et al., 2018; NOU 2017:12). Funnene indikerer at belastningen på foreldre er en faktor som kan påvirke denne vurderingen, hvorav informantene uttrykte en frykt for å ødelegge familier ved å sende en bekymringsmelding hvis de ikke var sikre nok. Dette kan ses i sammenheng med faren for det Killén (2021) kaller for å *overidentifisere* seg med foreldre, ved at en for stor tillitt til dem kan medføre at en bagatelliserer egne bekymringer og dermed overser barnets risiko. Samtidig trakk en av informantene frem at hun tenker på barnets beste ved å ikke sende en bekymringsmelding for tidlig da foreldre kan miste en del av sin mentaliseringsevne som dermed kan gå på bekostningen av barnet. Dette kan imidlertid vitne om kompleksiteten i defineringen av barnets beste som ifølge Haugli (2020) er et relativt begrep i forståelsen av at det som er det beste for det ene barnet ikke nødvendigvis er det beste for et annet barn. Nilsen (2017) skriver at å tilegne hva som er godt og bra for barn baserer seg på individuelle formeninger og oppfatninger. Denne studien kan imidlertid ikke gi noe svar på denne problematikken, men være med på å belyse et felt preget av gråsoner og derfor fremheve viktigheten av skjønnsmessige vurderinger etter av bekymringen har oppstått (Backe-Hansen, 2009). Blant annet underbygger dette derfor viktigheten av hva barnehagelærerne videre *gjør* med den uroen de kjenner på. Til tross for at informantene fortalte at de kan være i tvil om det de oppfatter rundt barna er reelt eller ikke, viser studien at barnehagelærerne ikke avventer, men har et behov for å raskt innhente mer informasjon om barnet gjennom observasjon, dele uroen med andre samt samtale med foreldre og barn. Ved å observere og innsamle dokumentasjon rundt barnet, kan dette danne grunnlag for videre kartlegging (Drugli & Onsøien, 2021). Dette er også i tråd med at for at det skal sendes en bekymringsmelding til barneverntjenesten må det være grunnlag i noe mer enn bare fagpersoners antakelser og forundringer (Søftestad, 2018). Veien fra når barnehagelærerne kjenner på en uro til den anses som grunnlag for videre undersøkning presiseres som kort av informantene, noe som ifølge Emilsen og Bratterud (2020c) kan være påvirket av lengre erfaring fra arbeidet i barnehagen.

5.2 Handlinger ved bekymring

I Albæk et al. (2018) sin forskning trekkes det frem at systemet rundt fagpersoner er avgjørende når det gjelder arbeid med bekymringer i barnehagen. Denne studien viser at barnehagelærerne anser samarbeidet og muligheten til å dele bekymringer med kollegaer så raskt de forekommer som avgjørende for å konkretisere egen uro. Personalets ulike innfallsvinkler på bakgrunn av erfaring og egen oppvekst fremsto som en relevant årsak til dette. Dette kan ses i sammenheng med Søftestad (2018) som hevder at hvordan fagpersoner hører, ser og oppfatter barns uttrykk og uttalelser handler om kunnskap, men også holdninger og livserfaringer, og kan derfor oppleves forskjellige fra person til person. I tillegg presiserer Emilsen og Bratterud (2020b) at vurderingen av hva omsorgssvikt innebærer baserer seg på individuelle forutsetninger forbeholdt egne erfaringer, kulturelle oppfatninger og kompetanse. Barnehagelærerne virker å være er bevisste på at ikke alt de oppfatter nødvendigvis er realiteten av barnets omsorgssituasjon og at de derfor er avhengige av kollegaers innspill.

Søftestad (2018) hevder at en personalgruppe som gir mulighet til faglige og åpne diskusjoner samt har felles rutiner rundt hvordan en bekymring skal håndteres, er viktige kvaliteter i arbeidet med vold og overgrep mot barn. Ifølge informantene i denne studien er det avgjørende å ha en ledelse som setter av tid til slike drøftinger rundt bekymringer. Uten å sette av tid til å snakke om egen uro, viser funnene at barnehagelærerne kan bli gående alene med en individuell bekymring som verstefall ikke blir gjort noe med. Dette er i tråd med Drugli og Onsøien (2021) som hevder at ved å ikke legge til rette for refleksjon rundt bekymringer, kan dette føre til en «vente-og-se-holdning» som dermed kan gå på bekostning av barnets behov for tidlig innsats. Ved å sette av tid til å drøfte bekymringer kan personalet danne det Lehn og Emilsen (2020) kaller for en «kollektiv magefølelse» ved at de ansatte kan oppnå en felles forståelse av uroen og videre handling. Funnene antyder også at nedskrevne observasjoner av hva som har medført uroen er hensiktsmessig å drøfte sammen med kollegaer. Slik kan såkalte «gråsonebekymringer» knyttes til kunnskap for å videre definere hva bekymringen kan bestå av og hva neste handling skal være (Lehn & Emilsen, 2020). På den måten kan barnehagelærerne sammen med kollegaer bestemme veien videre mot en bekymringsmelding, eventuelt bli enige om å observere eller innhente mer informasjon om barnets omsorgssituasjon i fellesskap. Dette synliggjør imidlertid viktigheten av kollegaer og fagfellesskapet innad i barnehagen.

I regjeringens utredningsrapport «*Svikt og Svik*» legges det frem at manglende samhandling og samarbeid mellom instanser ble vurdert som en sentral årsak til manglende tiltak for barn som ble utsatt for vold, overgrep og omsorgssvikt (NOU 2017: 12). I tillegg viser forskningen til Baklien (2019) at manglende tillitt til barneverntjenesten kan være et hinder for et godt samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten. Funn fra denne studien viser at barnehagelærerne anser samarbeidet med barneverntjenesten som godt og trygt, og at de gjerne tar en telefonsamtale til dem når de blir bekymret for et barn. Dette kan delvis sies å kontrastere med prosjektet «*Små barns rett til beskyttelse*» av Bratterud og Emilsen (2007) som presiserer et ønske om et bedre samarbeid mellom barnehageansatte og barneverntjenesten. Samtidig kan ikke denne studiens omfang definere om dette kan stå i kontrast, da informantene ikke direkte ble stilt spørsmål om det. Til tross for dette kan det likevel sies at studien synliggjør at det er av stor betydning å være i jevnlig dialog med barneverntjenesten. Informantene presiserte blant annet at samarbeidet medfører en trygghet rundt å melde fra om bekymringene, noe Bratterud og Emilsen (2007) også underbygger som et resultat av et slikt nært samarbeid. Barnevernets bidrag med annen kompetanse fremsto også som en positiv faktor rundt den jevnlige kontakten. Fordelen med å drøfte bekymringer med andre fagpersoner som har distanse fra den aktuelle situasjoner og barnet kan ifølge Søftestad (2018) gi nyttige og nyansert innspill rundt det som observeres rundt barnet. På den måten kan barnehagelærere og barnevernsansatte samarbeide på tvers av profesjoner slik at ulike kompetanse settes i sammenheng og derfor danne et bredere grunnlag for oppdagingen av omsorgssvikten (Killén, 2021).

I Barnehageloven (2005, §47) poengteres det at barnehagen har en informasjonsplikt til foreldre angående saker gjeldende deres barn i barnehagen. Det står også oppført i Rammeplanen for barnehagens innhold og oppgaver at barnehagen skal være i jevnlig dialog med foreldre (Kunnskapsdepartementet, 2017). Funnene synliggjør at det er gjennom den daglige kontakten i hente-og-bringe situasjoner at bekymringer kan tas opp med foreldre. Samtidig kan samtaler om bekymringer som har pågått over tid tas opp i planlagte foreldresamtaler. Slik kan barnehagelærerne enten få bekreftet at bekymringen kan basere seg på misforståelser, eller at en eventuell mistanke kan forsterkes.

Ifølge Killén (2021) må en alltid tenke på barnas beste vedrørende når og hvor en snakker med foreldre, da det vil kunne plassere barnet i en posisjon hvor det blir påført mer skade. Funnene synliggjør at med mindre bekymringene er direkte knyttet til mistanker om vold og overgrep anser informantene det som viktig å ta opp en bekymring med foreldre fortløpende.

Dette kan ses i sammenheng med Nordhaug (2018) sin inndeling av grønn og rød sone i forbindelsen med samtale med foreldre. Bekymringer knyttet til vold, overgrep og mishandling befinner seg innenfor rød sone hvor en ikke bør snakke med foreldre. Grønn sone kan innebære misforståelser eller basere seg på diffuse bekymring, og det finnes det da ingen grunn til å ikke snakke med foreldre (Nordhaug, 2018). Ved å samtale med foreldre i begynnelsen av bekymringsstadiet viser denne studiens funn i likhet med Killén (2021) at foreldrene kan få veiledning samt muligheten til å forklare seg rundt det som er blitt observert. Ved å samtale med foreldre om en bekymring, viser funnene at barnehagelærerne kan få informasjon som kan forklare endringene som er observert rundt barnet. På den måten kan misforståelser eksempelvis forbundet med krise innad i familien eller kulturforskjeller jobbes med innad i barnehagen fremfor å involvere andre instanser.

Videre indikerer studien at barnehagelærerne kan anse det som utfordrende å konfrontere foreldre med en bekymring, og vektla redselen for å ødelegge relasjonen ved å indikere at deres foreldrefunksjoner ikke er gode nok. Dette kan ses i sammenheng med Drugli og Onsøien (2021) presiserer at frykten for å ødelegge relasjonen til foreldre kan medføre vansker med å kommunisere en bekymring. Ifølge Killén (2017) er foreldrerollen i dagens samfunn påvirket av en «svart-hvit oppfatning» som innebærer forståelsen av at man enten er en dårlig forelder eller en god forelder. Med en slik oppfatning er det tenkelig at det kan være utfordrende å ta opp en bekymring med foreldre. Selv om informantene anerkjente at de er redde for å ødelegge relasjonen til foreldre, trakk de frem at det derfor er viktig å være i jevnlig dialog med foreldrene i forkant for å minimere terskelen for slike samtaler. Dette samsvarer med Drugli og Onsøien (2021) som presiserer at tilliten fra foreldre styrkes ved en åpen dialog, mens manglende dialog kan svekke denne tilliten. I tillegg trakk informantene frem at en forutsetting for å opprettholde relasjonen til foreldre omhandler å gå inn i slike samtaler med respekt og ikke fordømming. Som Drugli og Onsøien (2021) presiserer kan foreldre reagere negativt og miste tillitt til barnehagen hvis de blir møtt med kritikk eller fastlåste holdninger. Det er tenkelig at bevisstgjøringen av hvordan barnehagelærerne opptrer i samtalen også kan medføre mer trygghet, samt minimere terskelen for å ta opp en bekymring med foreldrene.

Videre kom det frem i datamaterialet at informantene raskt samtaler med barn for å bekrefte eller avkrefte egen urofølelse. Dette sammenfaller med Dean (2021) som poengterer at til tross for at bekymringssamtaler ikke er en lovpålagt plikt i barnehagen, kan det likevel være

med på å underbygge om det er *grunn til å tro* at barnet blir utsatt for omsorgssvikt. I forskningen til Sanner (2020) kommer det frem at volds- og overgrepssatte barn i liten grad har blitt spurt om sine opplevelser eller hjemmeforhold, hverken i barnehagen, skolen eller øvrige hjelpeapparat. Til tross for forskjell mellom formeninger og praksis viser funnene fra denne studien at informantene opplever at det viktigste de gjør i arbeidet er å våge å spørre barna om hvordan de har det. Myhre (2016) hevder at når voksne unnlater å spør om barnets hjemmesituasjon når de mistenker at noe er galt, finner barnet ingen anledning til å fortelle, og svikten forblir uoppdaget. Ved å unngå å spørre barna vil det også kunne være fare for at barnet kan oppleve det som avvising, mangel på omsorg eller som en indirekte bekreftelse på at det barnet vil fortelle ikke er viktig (Søftestad, 2018).

Øverlien og Moen (2016) påpeker at barn som utsettes for omsorgssvikt ofte ikke forteller voksne om det uoppfordret, og at det dermed er den voksnes ansvar å legge til rette for å lytte til barnet ved å våge å spørre. Dette trekkes også frem av informantene i denne studien som presiserer viktigheten av å skape en anledning for slike samtaler. Likevel ble det presisert at det er viktig å ikke ta barnet til side for en alvorsprat, men at det må skje i en så naturlig setting som mulig. Slike anledninger kan ifølge informantene skapes både spontant gjennom barnehagehverdagen, eller gjennom planlagte barnesamtaler. Studien synliggjør også at en forutsetning for slike samtaler, er av barnehagelærerne har kunnskap om hvordan de skal samtale med barn, da barn kan ha fort for å lukke seg hvis de ikke opptrer forsiktig i samtalen. Dette er i tråd med Gamst (2017) som understreker at feilaktig kommunikasjon kan føre til barnet ikke får frem sin oppfatning av virkeligheten, og at det derfor er av stor betydning at mennesker som jobber med barn har kunnskap om hvordan de skal samtale om vanskelige temaer på en hensiktsmessig og forsvarlig måte. Som vist i analysen var barnehagelærerne opptatte av viktigheten av å ikke stille for ledende spørsmål. Ifølge Dean (2021) kan lukkede spørsmål medføre påvirkning av barnets utsagn og dermed gå imot de juridiske forholdene. På en annen siden kan det også medføre at barnet ikke får frem sin subjektive opplevelse, men svarer det barnet tror den voksne ønsker å høre (Aasland, 2018). For å unngå dette fremhever Dean (2021) viktigheten av å unngå ja og nei spørsmål, samt fremhever viktigheten av at barnet skal fortelle så fritt som mulig uten for stor påvirkning fra de voksne.

Til tross for at det fremstår enighet blant informantene om at det trengs kunnskap for å samtale med barn, synliggjør datamaterialet at det er varierte opplevelser av trygghet rundt slike samtaler. En av informantene trakk blant annet frem at til tross for lengre erfaring er hun

likevel redd for å sette ord i munnen på barnet, og på den måten påvirke barnets utsagn. I samtale med barn er det viktig å opprettholde de juridiske forholdene ved å unngå å påvirke barnets utsagn for mye, da dette kan ødelegge en eventuell strafferettslig prosess (Dean, 2021). For å samtale med barn om vanskelige temaer på en hensiktsmessig måte hevder Gamst (2017) at det trengs trening på slike samtaler. Basert på analysen av datamaterialet kan det tyde på at det er behov for å ytterligere øke kompetansen rundt slike samtaler. Studiens funn kan derfor sies å sammenfalle med forskningen til Albæk et al. (2018) som presiserer et behov for å øke kompetansen rundt bekymringssamtaler innad i barnehagen. Ved å øke kompetansen rundt samtaler med barn er det tenkelig at dette kan medføre trygghet i arbeidet, samt kunne minimere faren for å ødelegge de juridiske forholdene rundt slike samtaler.

6 Avslutning

Formålet med denne studien har vært å øke kunnskap og bevissthet rundt hvordan barnehagelærernes bekymringer for barns omsorgssituasjon oppstår og utvikler seg innad i barnehagen. Studien har tatt sikte på å besvare følgende problemstilling: *Hvilke erfaringer har barnehagelærere fra arbeidet med bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet?* For å besvare denne ble det gjennomført fem individuelle semistrukturerte intervju med barnehagelærere fra forskjellige barnehager i Agder-fylket. Ved bruk av tematisk analyse av datamaterialet ble det utformet to hovedtemaer som senere ble utgangspunkt for studiens forskningsspørsmål. Forskningsspørsmålene har bidratt til å belyse problemstillingen, samt konkretisere og avgrense studiens funn. De to forskningsspørsmålene ble diskutert i lys av det teoretiske og forskningsbaserte rammeverket for oppgaven, som avslutningsvis vil besvares med en oppsummering.

Det første forskningsspørsmålet i denne studien søker svar på hvordan barnehagelærerne reflekterer over hva som skaper en bekymring for om barn blir utsatt for omsorgssvikt i hjemmet. Studien belyser hvordan bekymringer ofte starter som en vond magefølelse som oppstår ved å oppfatte noen subtile og konkrete tegn rundt barn og foreldre på et intuitivt og kroppslig nivå. Barnehagelærerne virker å være trygge på egen magefølelse og forankrer dette i kunnskap og erfaring de har tilegnet seg etter minst 10 år i arbeidet. Funnene tyder likevel på at det foreligger en usikkerhet knyttet til om magefølelsen alltid stemmer, og dette medfører behovet for å raskt sette ord på uroen ved å dele den med andre. Barnehagelærerne

anerkjenner ansvaret de har for å oppdage barn som utsettes for omsorgssvikt, og presiserer en personlig plikt til å ta innover seg de signalene barna sender, da dette virker å ha stor betydning for hvordan en bekymring oppstår.

Funnene fra studien viser at tegn og signaler som kan medføre bekymring omhandler samspill mellom barn og foreldre, barns atferd og uttalelser, samt fysiske hudmerker og manglende primære behov. Studien synliggjør at barnehagelærerne skiller mellom alvorlighetsgraden av de signalene sender i henhold til handlingsforløp. Direkte uttalelser om vold og overgrep, seksualisert atferd, tydelige fysiske merker på barnas kropp samt å se foreldre ruset ble trukket frem tydelige utløsere for bekymring og som direkte utløsere for meldeplikten. Barnehagelærerne virker å være trygge på rutinene rundt meldeplikten, og uttrykker et personlig ansvar vedrørende den individuelle meldeplikten. Kompleksiteten i arbeidet virker imidlertid å oppstå når barnehagelærerne kjenner på en uro, men er usikker på om det foreligger nok grunnlag til å sende en bekymringsmelding og når de må undersøke nærmere. Studien indikerer dermed hvordan barnehagelærerne står i et spenningsfelt mellom når de kjenner på en uro og når det er grunn til å tro at det er omsorgssvikt. Faktorene som virker å påvirke denne vurderingen er viktigheten av en normalforståelse av barnas signaler, hvorav informantene viser bred forståelse av omsorgssviktens kompleksitet og at tegnene på omsorgssvikt ikke er entydige. Belastningen på foreldre fremstår også som en medvirkende faktor for å ikke sende en bekymringsmelding for tidlig, hvorav dette blir veid opp mot en formening om barnets beste. På bakgrunn av de nevnte faktorene synliggjør studien at barnehagelærerne har et behov for å raskt innhente mer informasjon rundt barnet blant annet gjennom observasjon, dele uroen med andre samt samtale med barn og foreldre.

Det andre forskningsspørsmålet i denne studien søker svar på hvordan barnehagelærerne handler når rundt bekymringer. Funnene viser at barnehagelærerne har et behov for å raskt sette ord på egen uro ved å dele med kollegaer innad i barnehagen. Barnehagelærerne virker å være bevisste på at bekymringer kan fortolkes basert på individuelle erfaringer og er derfor opptatte av å forhøre seg med kollegaer om de har samme oppfatning av det som har medført uroen. Funnene indikerer derfor at fagfellesskapet innad i barnehagen er avgjørende, samt at det hviler et ansvar på ledelsen om å sette av tid til å drøfte bekymringer innad i barnehagen. Samarbeidet med barneverntjenesten fremstår som essensielt for alle barnehagelærerne og de uttrykker gjennomgående et godt og trygt samarbeid. Dette samarbeidet virker å gjøre

barnehagelærerne mer trygge på å melde fra om sine bekymringer, i tillegg til at de anser det som en styrke å samarbeide med profesjoner med annen kompetanse enn dem selv.

Videre i arbeidet fremhevet barnehagelærerne foreldresamarbeidet som avgjørende rundt bekymringer. Når og om barnehagelærerne samtaler med foreldre, varierer ut fra alvorlighetsgraden av det som har medført bekymringen. Studien tyder på at barnehagelærerne kan oppleve det som utfordrende å samtale med foreldre om bekymringer i frykt for å ødelegge relasjonen. Samtidig viser funnene at denne terskelen kan minimeres ved å være i jevnlig dialog med foreldre i forkant av slike samtaler. Ved å ta opp bekymringer med foreldre tidlig viser funnene at foreldre kan få veiledning, da bekymringer ofte kan oppstå basert på misforståelser eller kulturforskjeller. I samtalene med foreldre anser barnehagelærerne det som viktig å ha respekt for ulikheter samt unngå å være forutinntatte. Videre viser funnene at barnehagelærerne anser det som avgjørende å våge å snakke med barn om vold, overgrep og omsorgssvikt når en bekymring forekommer. Ifølge barnehagelærerne krever slike samtaler at det skapes en anledning samt at barnehagelærerne må ha kunnskap om hvordan de skal opptre i samtalen. Studien indikerer likevel at ikke alle barnehagelærerne føler seg kompetente nok til slike samtaler, noe som tyder på et behov for kompetanseheving.

6.1 Studiens begrensninger, styrker og videre forskning

Denne studien har undersøkt fem barnehagelæreres erfaringer fra arbeidet med bekymring i barnehagen. Et større utvalg kunne trolig gitt et mer omfangsrikt og nyansert bilde av hvilke erfaringer barnehagelærer har fra arbeidet med bekymringer. Det er derfor vesentlig å understreke at intervjuene ikke gir et representativt bilde av hvordan barnehagelærere erfarer dette arbeidet. Basert på oppgavens størrelse samt tidsperspektiv opplevde jeg likevel at utvalget gav gode muligheter for å gå i dybden av hver enkelt deltakers erfaringer og beskrivelser som kom frem gjennom intervjuene. Utvalget er også begrenset til barnehagelærerne i Agder-fylket, og et utvalg fra et større geografisk område kan muligens ha innvirkning på studiens resultater. Blant annet hadde flere av informantene hatt kursing gjennom «Kroppen er min»-samlinger, noe som foreløpig er en satsing innad i Agder-fylket. Det kan ikke ses bort ifra at det kan foreligge en begrensning i dette, men det opplevdes likevel ikke avgjørende for studiens resultater. Andre mulige begrensninger kan knyttes til at barnehagelærerne som deltok kan ha gjort dette basert på en spesiell interesse for tematikken i oppgaven, noe som trolig kan ha hatt innvirkning på svarene.

En annen begrensning ved prosjektet kan ses i sammenheng med utformingen av intervjuguiden. Blant annet innebar intervjuguiden preg av svært åpne spørsmål. På den ene siden medførte dette at barnehagelærerne trolig fikk frem sin stemme uten for stor påvirkning av spørsmål i forkant. I tillegg var det tatt et bevisst valg om å ikke strukturere spørsmål ut fra teoretisk rammeverk. På en annen side opplevde jeg at dette medførte et vidt datamateriale som spriket i ulike retninger. En begrensning kan derfor forstås ut fra at det oppsto et ønske om å gå enda mer i dybden av disse temaene gjennom analyseprosessen.

Ettersom denne studien har undersøkt barnehagelærere med lengre erfaring ville det vært interessant å undersøke hvordan fagarbeidere, assistenter samt nyutdannede opplever arbeidet rundt bekymringer i barnehagen, for å ytterligere tilført feltet en bredere og nyansert forståelse. Som inspirasjon til videre forskning vil det trolig vært nyttig og sammenlignet studiens resultater med nyutdannede barnehagelærere. Resultatene fra denne studien synliggjør blant annet at barnehagelærerne oppfatter bekymringer på et intuitivt nivå og det vil trolig være interessant å undersøke ytterligere denne siden av barnehagelærernes kompetanselementer og hvordan dette kan være forskjellig fra nyutdannede. Videre ville det også kunne vært interessant å undersøke dette i lys av profesjonsteori for å danne en bredere forståelse. Studiens funn viser også at det foreligger usikkerhet rundt å samtale med barn rundt bekymringer. Det vil kunne være interessant å undersøke hvordan barnehagelærerne kan øve seg på slike samtaler, noe som trolig kan bli sett på som inspirasjon til videre forskning.

Litteraturliste

- Aasland, M. W. (2018). «... si det til noen ...». *En bok om seksuelle overgrep mot barn og unge*. (3.utg.). Cappelen Damm AS.
- Akkerman, W., Brekelmans, M., & Oost, H. (2008). *Auditing quality of research in social sciences*. *Quality & Quantity*, 42(2), 257–274. <https://doi.org/10.1007/s11135-006-9044-4>
- Albæk, A. U., Kinn, L. G. & Milde, A. M. (2018). Walking children through a minefield: how professionals experience exploring adverse childhood experiences. *Qualitative Health Research*, 28(2), 231-244. doi.org/10.1177/1049732317734828
- Augusti, E-M. & Myhre, M. C. (2021). The Barriers and Facilitators to Abuse Disclosure and Psychosocial Support Needs in Children and Adolescents Around the Time of Disclosure. *Child Care in Practice*. doi:10.1080/13575279.2021.1902279
- Backe-Hansen, E. (2009). *Å sende en bekymringsmelding – eller la det være?* Notat nr. 6/2009. Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring. <https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kd/vedlegg/barnehager/rapporter-og-planer/nova-samarbeid-barnehage---barnevern.pdf>
- Baklien, B. (2009). Skole, barnehagen, barneverntjeneste – bilder av «de andre» hindrer samarbeid. *Tidsskriftet Norges barnevern*. <https://doi.org/10.18261/ISSN1891-1838-2009-04-03>
- Barne-, likestillings- og inkluderingsdepartementet (2014-2017). *En god barndom varer livet ut. Tiltaksplan for å bekjempe vold og seksuelle overgrep mot barn og ungdom*. https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/bld/foa/bld_overgrep_web.pdf
- Barnehageloven. (2005). *Lov om barnehager* (LOV-2005-06-17-64). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-06-17-64>
- Barnekonvensjonen. (1989). FNs barnekonvensjon om barnets rettigheter. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/fns-barnekonvensjon/id88078/>
- Barneombudet. (2018). *Hadde vi fått hjelp tidligere hadde alt vært annerledes - Erfaringer fra barn og unge utsatt for vold og overgrep*. <https://www.barneombudet.no/uploads/documents/Publikasjoner/Fagrapporter/Haddevi-fatt-hjelp-tidligere-hadde-alt-vaert-annerledes.pdf>
- Børhaug, K. & Bøe, M. (2022). *Barnehagelærerprofesjonen*. Universitetsforlaget.

- Bratterud, Å. & Emilsen, K. (2007). *Små barns rett til beskyttelse. Utvikling av tiltak for å styrke barnehageansattes kompetanse om vold og overgrep mot små barn* (Rapport 18/2011). NTNU Samfunnsforskning.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. DOI: [10.1191/1478088706qp063oa](https://doi.org/10.1191/1478088706qp063oa)
- Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2020). *Kvalitative metoder. En grundbog*. (3.utg.). Hans Reitzels forlag.
- Copeland, W.E., Shanahan, L., Hinesley, J., Chan, R.F., Aberg, K.A., Fairbank, J.A. (2018) *Association of childhood trauma exposure with adult psychiatric disorders and functional outcomes*. JAMA Newt Open. 2018;1(7): e184493–e.
- Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2018). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. (5.utg.). SAGE Publications Inc.
- Dean, H. (2021). *Utforskende bekymringssamtaler: Samtaler med barn i barnehagen ved bekymring for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Fagbokforlaget.
- Drugli, M. B. & Onsjøen, R. (2021). *Sårbare småbarn. De yngste i barnehagen – fra forskning til praksis*. Cappelen Damm Akademisk.
- Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2020a). Ansvar, plikt og samarbeid. I K. Emilsen (Red.). *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magefølelse til melding* (2.utg., s. 37-63). Fagbokforlaget.
- Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2020b). Dilemmaer og hindringer. I K. Emilsen (Red.). *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magefølelse til melding* (2.utg., s. 65-80). Fagbokforlaget.
- Emilsen, K. & Bratterud, Å. (2020c). Samfunnsmandat og rettigheter. I K. Emilsen (Red.). *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magefølelse til melding* (2.utg., s. 21-36). Fagbokforlaget.
- Gadamer, H. G. (2012). *Sannhet og metode – grunntrekk i en filosofisk hermeneutikk*. Pax.
- Gamst, K. T. (2017). *Profesjonelle barnesamtaler. Å ta barn på alvor* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Gilje, N. (2019). *Hermeneutikk som metode: Ein historisk introduksjon*. Samlaget.
- Gotvassli, K.-Å. (2015). Den gode prestasjon: Rasjonalitet eller intuisjon, teft eller følelser? I E. J., Irgens & G. Wennes (Red.). *Kunnskapsarbeid: om kunnskap, læring og ledelse i organisasjonen*. Fagbokforlaget.

- Hafstad, G. S. & Augusti, E.-M. (2019). *Ungdoms erfaringer med vold og overgrep i oppveksten: En nasjonal undersøkelse av ungdom i alderen 12 til 16 år*. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress.
- Haugli, T. (2020). Hensynet til barnets beste. I N. Høstmælingen, E. S. Kjørhol & K. Sandberg (Red.). *Barnekonvensjonen: Barnets rettigheter i Norge* (4.utg.). Universitetsforlaget.
- Haugset, A. S., Nilsen, R. D. & Haugum, M. (2015). *Spørsmål til Barnehage-Norge 2015*. (Rapport nr. 2015:19). Utdanningsdirektoratet.
- Johannessen, A., Tufte, P. A. & Christoffersen, L. (2021). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (6.utg.) Abstrakt forlag.
- Killén, K. (2017). *Forebyggende arbeid i barnehagen: Samspill og tilknytning* (2.utg.). Kommuneforlaget.
- Killén, K. (2019). *Sveket II: Ansvar og (be)handling*. (6.utg.). Kommuneforlaget.
- Killén, K. (2021). *Sveket I. Risiko og omsorgssvikt: Et helseproblem og tverrfaglig ansvar*. (6.utg.). Kommuneforlaget.
- Kirkebøen, G. (2013). Kan vi stole på fagfolks skjønn?. I A. Molander & J. Smeby (red.), *Profesjonsstudier 2* (s. 27-43). Universitetsforlaget.
- Kunnskapsdepartementet. (2017). *Rammeplan for barnehagen: Forskrift om rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver*.
<https://www.udir.no/globalassets/filer/barnehage/rammeplan/rammeplan-for-barnehagen-bokmal2017.pdf>
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Det kvalitative forskningsintervju*. (3.utg.). Gyldendal Akademisk.
- Kvelling, Ø. (2015). *Barn i risiko. Skadelige omsorgssituasjoner* (2. utg.). Gyldendal akademisk.
- Lehn, E. & Emilsen, K. (2020). Sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer. I K. Emilsen (Red.). *Dørstokkmila: Barnehagens vei fra magesfølelse til melding* (2.utg., s. 139-147). Fagbokforlaget.
- Lehn, E. W. (2009). *Dårlig magesfølelse. Grunnlag for melding? Sentrale mønstre i barnehageansattes arbeid med barn som bekymrer*. Masteroppgave i spesialpedagogikk. NTNU.
- Lincoln, Y. S., Lynham, S. A. & Guba, E. G. (2017). Paradigmatic controversies, contradictions, and emerging confluences, revisited. I N. K. Denzini & Y. S. Lincoln (Red.). *The SAGE handbook of qualitative research*. Sage..

- Meld. St. 6 (2019–2020). *Tett på - tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehagen, skole og SFO*. Kunnskapsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld.-st.-6-20192020/id2677025/>
- Myhre, A. (2016). Hvordan se det vi ikke ønsker å se – fysiske og psykososiale symptomer. I K. Mevik, O. Lillevik & O. Edvardsen. *Vold mot barn: Teoretiske, juridiske og praktiske tilnærminger* (s. 100-116). Gyldendal.
- Nasjonalt senter for dataforskning (NSD). (2022, 15 januar). *Fylle ut meldeskjema for personopplysninger*. <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/>
- NESH. (2021). *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi* (5.utg.). <https://www.forskningsetikk.no/globalassets/dokumenter/4-publikasjoner-som-pdf/forskningsetiske-retningslinjer-for-samfunnsvitenskap-og-humaniora.pdf>
- Nilsen, A. C. E. (2017). *Bekymringsbarn blir til: En institusjonell etnografi av tidlig innsats som styringsrasjonal i barnehagen*. [Doktorgradsavhandling, Universitetet i Agder]. AURA. <https://uia.brage.unit.no/uia-xmlui/bitstream/handle/11250/2435426/BEKYMRINGSBARN%2bBLIR%2bTIL%2b2017.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Nordhaug, I. (2018). *Kva ser vi – kva gjer vi? Omsorgssvikt, vald og seksuelle overgrep: skulen og barnehagen sine oppgaver*. Fagbokforlaget.
- Norman, R. E., Byambaa, M., De, R., Butchart, A., Scott, J. & Vos, T. (2012). *The Long-Term Health Consequences of Child Physical Abuse, Emotional Abuse, and Neglect: A Systematic Review and Meta-Analysis*. *PLOS Medicine* 9(11).
doi:10.1371/journal.pmed.1001349
- NOU 2017:12. (2017). *Svikt og Svik: Gjennomgang av saker hvor barn har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt*. Barne- og likestillingsdepartementet.
<https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/nou-2017-12/id2558211/>
- Øverlien, C. & Moen, L. H. (2016). «Takk for at du spør!». *En oppfølgingsstudie om kunnskap om vold og seksuelle overgrep mot barn blant blivende barnevernspedagoger, grunnskolelærere og førskolelærere* (Rapport 3/2016). Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress.
- Øverlien, C. & Sogn, H. (2007). *Kunnskap gir mot til å se og trygghet til å handle* (Rapport 3/2007). Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress.

- Paul, E. & Ortin, A. (2017). Correlates of Suicidal Ideation and Self-harm in Early Childhood in a Cohort at Risk for Child Abuse and Neglect. *Archives of Suicide Research*. 2019;23(1):134–50. <https://doi.org/10.1080/13811118.2017.1413468>
- Pettersen, R. C. & Løkke, J. A. (2004). *Veiledning i praksis – grunnleggende ferdigheter*. Universitetsforlaget.
- Postholm, M. B. (2010). *Kvalitativ metode: en innføring med fokus på fenomenologi, etnografi og kasusstudier* (2. utg.). Universitetsforlaget.
- Prop. 12 S (2016-2017). *Opptrappingsplan mot vold og overgrep (2017-2021)*. Barne- og likestillingsdepartementet. <https://www.regjeringen.no/contentassets/f53d8d6717d84613b9f0fc87deab516f/no/pdf/fs/prp201620170012000dddpdfs.pdf>
- Rendtorff, J. D. (2003). Sosialkonstruktivisme og hermeneutikk. I A. D. Hansen & K. Sehested (Red.), *Konstruktive bidrag: om teori og metode i konstruktivistisk videnskap* (s. 99-131). Roskilde universitetsforlag.
- Ringdal, K. (2018). *Enhet og mangfold: Samfunnsvitenskapelig forskning og kvantitativ metode* (4.utg.). Fagbokforlaget.
- Ryen, A. (2002). *Det kvalitative intervjuet. Fra vitenskapsteori til feltarbeid*. Fagbokforlaget.
- Sanner, M. (2020). *Klokket om vold og overgrep*. Universitetsforlaget.
- Schols, M. W., Ruiter, C. & Öry, F. G. (2013). *How do public child healthcare professionals and primary school teachers identify and handle child abuse cases? A qualitative study*. *BMC Public Health*, 2013:807. <https://bmcpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/1471-2458-13-807>
- Søftestad, S. (2018). *Grunnbok i arbeid med seksuelle overgrep mot barn*. Universitetsforlaget.
- Statistisk sentralbyrå (2020). *Statistikk i barnehagen*. Hentet fra <https://www.ssb.no/barnehager>
- Steine, I. M., Winje, D., Nordhus, I. H., Milde, A. M., Bjorvatn, B., Grønli, J. & Pallesen, S. (2016). Lanvarig taushet om seksuelle overgrep: Prediktorer og korrelater hos voksne som opplevde seksuelle overgrep som barn. *Tidsskrift for Norsk Psykologiforening*, 53, 889-899.
- Straffeloven. (2005). *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28). Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>
- Thagaard, T. (2018). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitative metoder* (3.utg.). Fagbokforlaget Vigmostad & Bjørke AS.

Thorkildsen, I. M. (2015). *Du ser det ikke før du tror det. Et kampskifte for barns rettigheter.*
Vigmostad Bjørke.

Universitetet i Agder. (2018). *Retningslinjer for bruk av video til gjennomføring av intervjuer i studentoppgaver.* <https://www.uia.no/forskning/om-forskningen/rutinar-for-behandling-av-personopplysningar-i-forskning-og-i-studentoppgaver/retningslinjer-for-bruk-av-video-til-gjennomfoering-av-intervjuer-i-studentoppgaver>

World Health Organization. (2020, 8. juni). *Child Maltreatment: Key Facts.*
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment>

Vedlegg 1: Informasjonsskriv

Vil du delta i forskningsprosjektet «Spenningsfeltet mellom magesfølelse og handling»

Dette er et spørsmål til deg om å delta i forskningsprosjektet «Spenningsfeltet mellom magesfølelse og handling». I dette skrivet gir jeg deg informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelsen vil innebære for deg.

Formål

Formålet med studien er å undersøke barnehagelæreres erfaringer og kunnskap i spenningsfeltet mellom magesfølelse og handling rundt bekymring for barns omsorgssituasjon. Temaet omhandler med andre ord hvilke erfaringer, tanker og refleksjoner barnehagelærere beskriver når de tidligere har kjent på en dårlig magesfølelse rundt bekymring for omsorgssituasjonen til et barn, før meldeplikten inntar. Hovedmålet er å gjennom yrkesfortellinger belyse hva som tidligere har utløst bekymring og dine tanker rundt vurderinger i slike situasjoner.

Jeg er opptatt av dine opplevelser og tanker som oppsto i situasjonen hvor du har kjent på bekymring ovenfor et barns omsorgssituasjon. Eksempel på spørsmål jeg vil stille vil blant annet kunne være: din forståelse av «bekymring for barns omsorgssituasjon», hva som tidligere har utløst en dårlig magesfølelse hos deg og dine vurderinger og refleksjoner rundt denne magesfølelsen.

Studien er i forbindelse med avsluttende masteroppgave i spesialpedagogikk.

Problemstillingen lyder som følger:

- «Hvilke kunnskaper og erfaringer har barnehagelærere rundt bekymring for barns omsorgssituasjon?»

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Det er jeg, Sigrid Åselle Byklum sammen med min veileder Lisbeth Ljosdal Skreland ved Universitetet i Agder er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg spør deg om å delta i prosjektet da jeg ønsker barnehagelærere med lang erfaring i yrket. Jeg ønsker deg som deltaker da jeg er interessert i å høre om dine erfaringer og refleksjoner knyttet til bekymring for barns omsorgssituasjon i barnehagen. Jeg har sendt ut mail til forskjellige barnehagelærere i Agder, og har funnet deg som ønskelig deltaker. Det totale ønskelige utvalget vil bestå av 5 informanter fra forskjellige barnehager.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du ønsker å delta, vil jeg ha et intervju med deg. Intervjuet vil innebære at jeg stiller deg forskjellige spørsmål opp mot problemstillingen. Spørsmålene vil legge føringer for at du kan

fortelle om dine egne forståelser, erfaringer, refleksjoner og vurderinger rundt barn som har vekket bekymring knyttet til deres omsorgssituasjon.

Det er kun jeg, Sigrid Åselle Byklum som vil være til stede under intervjuet, og det kreves dermed at det vil bli utført et lydopptak av samtalen vår for å blant annet unngå tolkning av dine utsagn. Intervjuet vil ta ca. 30-40 minutter.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. Alle dine personopplysninger vil da bli slettet. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Jeg vil bare bruke opplysningene om deg til formålene jeg har fortalt om i dette skrivet. Jeg behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket.

Jeg vil kun bruke informasjonen om deg til å dekke formålet med denne studien. Det vil kun være meg og eventuelt min veileder, Lisbeth Ljosdal Skreland, som har tilgang til din personlige informasjon. Ditt navn og kontaktopplysninger vil ikke bli skrevet ned i forbindelse med studien, de vil inneholde koder for å sikre din anonymitet. I selve oppgaven vil jeg ta i bruk det som kommer frem i intervjuet, men du vil hele tiden være anonymisert, på lik linje med de andre informantene.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Opplysningene anonymiseres når prosjektet avsluttes/oppgaven er godkjent, noe som etter planen er 16. mai 2022. Alle personopplysninger og lydopptak vil slettes etter endt prosjekt.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Universitetet i Agder har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke opplysninger vi behandler om deg, og å få utlevert en kopi av opplysningene
- å få rettet opplysninger om deg som er feil eller misvisende
- å få slettet personopplysninger om deg
- å sende klage til Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å vite mer om eller benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- Student og prosjektansvarlig ved Universitetet i Agder: Sigrid Åselle Byklum.
E-post: sigrib17@uia.no, tlf.: 94864720.
- Veileder ved Universitetet i Agder: Lisbeth Ljosdal Skreland.
E-post: lisbeth.l.skreland@uia.no.

Hvis du har spørsmål knyttet til NSD sin vurdering av prosjektet, kan du ta kontakt med:

- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS på epost (personverntjenester@nsd.no) eller på telefon: 53 21 15 00.

Med vennlig hilsen

Sigrid Åselle Byklum

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet «*Spenningsfeltet mellom magefølelse og handling*» og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta som informant i denne masteroppgaven

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

«Spenningsfeltet mellom magefølelse og handling»

En kvalitativ studie om barnehagelæreres erfaringer med å oppdage barn som blir utsatt for omsorgssvikt.

Innledning

Fortell om meg selv og formål med oppgaven.

- Bekymring = en magefølelse som oppstår før en handler videre. Spenningsfeltet fra magefølelse til handling handler blant annet om å identifisere uroen rundt bekymringer.
- Oppgi problemstilling: «Hvilke erfaringer har barnehagelærere rundt bekymring for barns omsorgssituasjon?»
- Minne om taushetsplikten til barnehagelærerne gjennom intervjuet (ikke personlig informasjon om barn).

DEL I: Bakgrunnsinformasjon

- Hvor lenge har du jobbet som barnehagelærer?
- Kan du fortelle litt om hva som ledet deg inn i yrket?

DEL II: Forskningsspørsmålene:

Hvilke erfaringer har barnehagelærere rundt bekymring for barns omsorgssituasjon?

1. Hva legger du i: «bekymring for et barns omsorgssituasjon»?
2. Kan du fortelle om en gang du fikk en vond magefølelse overfor et barn omsorgssituasjon?
3. Er det noen spesielle tegn, uttrykk eller signaler hos barn eller foreldre som kan utløse en slik bekymring hos deg?
4. Hvordan opplever du egen kunnskap rundt dette temaet?

Hva utløser en bekymring hos barnehagelærere?

5. Hva er dine tanker omkring frasen: «spenningsfeltet mellom magefølelse og handling» når det kommer til bekymring for et barns omsorgssituasjon?
6. Kan du fortelle om en gang du kjente på en dårlig magefølelse rundt et barn, før det var utviklet seg til en reel bekymring som utløste meldeplikten?

- Kan du beskrive denne magefølelse?
 - Kan du fortelle hva du tenkte på når denne magefølelsen oppsto?
 - Hva utløste den? Tegn, signaler, bare en følelse?
 - Hva gjorde du når den oppsto?
7. Har du noen gang opplevd at du har hatt en dårlig magefølelse ovenfor et barn, men ikke klart å sette fingeren på hvorfor, altså at det ikke er noen typiske tegn, signaler eller uttrykk med verken barnet eller foreldrene? Fortell.

Hvordan vurderer, reflekterer og handler barnehagelærer når de blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?

8. Hva mener du er det viktigste å gjøre når du får en vond magefølelse overfor et barns omsorgssituasjon?
- Hvorfor?
9. Føler du deg trygg på hvordan du skal gå frem når du blir bekymret for et barns omsorgssituasjon?

DEL III: Avslutning

- Oppsummering
- Har du noe du gjerne vil tilføye?
- Bare ta kontakt om du lurer på noe!

Vedlegg 3: Prosjektgodkjenning fra NSD (nr.1)

27.11.2022, 23:34

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Spenningsfeltet mellom magesfølelse og handling. En kvalitativ studie...](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer

356726

Vurderingstype

Standard

Dato

14.01.2022

Prosjekttittel

Spenningsfeltet mellom magesfølelse og handling. En kvalitativ studie om barnehagelæreres yrkesetiske kunnskap og erfaringer ved bekymring for barns omsorgssituasjon.

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for humaniora og pedagogikk / Institutt for pedagogikk

Prosjektansvarlig

Lisbeth Ljosdal Skreland

Student

Sigrid Åselle Byklum

Prosjektperiode

03.01.2022 - 16.05.2022

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 16.05.2022.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Det er vår vurdering at behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen så fremt den gjennomføres i tråd med det som er dokumentert i meldeskjemaet med vedlegg den 14.01.2022. Behandlingen kan starte.

TAUSHETSPLIKT

Deltagerne i prosjektet er barnehagelærere og har taushetsplikt. Intervjuene må gjennomføres uten at det fremkommer opplysninger som kan identifisere barn.

TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET

Prosjektet vil behandle alminnelige kategorier av personopplysninger frem til 16.05.2022.

LOVLIG GRUNNLAG

Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 og 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake.

Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være den registrertes samtykke, jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a.

PERSONVERNPRINSIPPER

Personverntjenester vurderer at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om:

- lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen
- formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenlige formål
- dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet
- lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet

DE REGISTRERTES RETTIGHETER

Så lenge de registrerte kan identifiseres i datamaterialet vil de ha følgende rettigheter: innsyn (art. 15), retting (art. 16), sletting (art. 17), begrensning (art. 18), og dataportabilitet (art. 20).

<https://meldeskjema.nsd.no/vurdering/61d6c061-fb8e-4d1f-a2e7-a3ca6c72a25f0>

1/2

Personverntjenester vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13.

Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned.

FØLG DIN INSTITUSJONS RETNINGSLINJER

Personverntjenester legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1 f) og sikkerhet (art. 32).

Ved bruk av databehandler (spørreskjemaleverandør, skylagring eller videosamtale) må behandlingen oppfylle kravene til bruk av databehandler, jf. art 28 og 29. Bruk leverandører som din institusjon har avtale med.

For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon.

MELD VESENTLIGE ENDRINGER

Dersom det skjer vesentlige endringer i behandlingen av personopplysninger, kan det være nødvendig å melde dette til oss ved å oppdatere meldeskjemaet. Før du melder inn en endring, oppfordrer vi deg til å lese om hvilke type endringer det er nødvendig å melde: <https://www.nsd.no/personverntjenester/fylle-ut-meldeskjema-for-personopplysninger/melde-endringer-i-meldeskjema> Du må vente på svar fra oss før endringen gjennomføres.

OPPFØLGING AV PROSJEKTET

Personverntjenester vil følge opp ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Lykke til med prosjektet!

Vedlegg 4: Prosjektgodkjenning fra NSD (nr.2)

27.11.2022, 23:33

Meldeskjema for behandling av personopplysninger

[Meldeskjema](#) / [Spenningsfeltet mellom magesfølelse og handling. En kvalitativ studie...](#) / Vurdering

Vurdering av behandling av personopplysninger

Referansenummer
356726

Vurderingstype
Standard

Dato
30.05.2022

Prosjekttittel

Spenningsfeltet mellom magesfølelse og handling. En kvalitativ studie om barnehagelæreres yrkesetiske kunnskap og erfaringer ved bekymring for barns omsorgssituasjon.

Behandlingsansvarlig institusjon

Universitetet i Agder / Fakultet for humaniora og pedagogikk / Institutt for pedagogikk

Prosjektansvarlig

Lisbeth Ljosdal Skreland

Student

Sigrid Åselle Byklum

Prosjektperiode

03.01.2022 - 30.11.2022

Kategorier personopplysninger

Alminnelige

Lovlig grunnlag

Samtykke (Personvernforordningen art. 6 nr. 1 bokstav a)

Behandlingen av personopplysningene er lovlig så fremt den gjennomføres som oppgitt i meldeskjemaet. Det lovlige grunnlaget gjelder til 30.11.2022.

[Meldeskjema](#)

Kommentar

Personverntjenester har vurdert endringen i prosjektslutt dato.

Vi har nå registrert 30.11.2022 som ny slutt dato for behandling av personopplysninger.

Hvis det blir nødvendig å behandle personopplysninger enda lengre, så kan det være nødvendig å informere prosjektdeltakerne.

Vi vil følge opp ved ny planlagt avslutning for å avklare om behandlingen av personopplysningene er avsluttet.

Kontaktperson: Markus Celiussen

Lykke til videre med prosjektet!